

2018 m. sausio 5 d., penktadienis

Nr. 1 (1238) | Kaina 1,30 Eur

7md

Dailė | Muzika | Teatras | Kinas | Fotografija

3

Gidonas Kremeris ir „Preljudai pradingusiam laikui“

4

Arvydo Malcio kūrybai skirta knyga

5

Kas liko nepasakyta apie 2017-ųjų šokį

8

„Ypatingos paskirties traukiniai“ Geležinkelių muziejuje

9

Gedimino Pranckūno fotoparoda

10

Restauruotas Sergejaus Paradžanovo šedevras

Kęstutis Grigaliūnas, „Visagalė tyla su migla, arba Vilkas čia Gedimino“. 2002 m. Vaidoto Skricko nuos.

M. KRIKŠTOPAITYTĖS NUOTR.

Degtukai ir dėžutės

Kęstučio Grigaliūno kūrybos apžvalga „Tu manai, kad tu manai“ VDA parodų salėse „Titanikas“ ir galerijoje „Kairė–dešinė“

ERIKA GRIGORAVIČIENĖ

Kitaip nei Giedrius Jonaitis, kurio paroda „Mano istorijos“ apatinėje „Titaniko“ salėje veikė lapkričio–gruodžio mėnesiais, Kęstutis Grigaliūnas – darbštus menininkas. Jonaitis „išsisuko“ vos su keturiais naujais plunksnos piešiniais, akcentą perkėlęs į žodinius pasakojimus ir visa tai papildęs senais asambliažais, naujais objektais iš įvairių radinių ir savitais selfiais iš telefono. Parodos salė neatrodė tuščia, bet liko gana erdvi. Dažnas Grigaliūno projektas ar kūrinių serija šią salę nesunkiai užpildytų ir net joje netilptų, o tokių projektų ir serijų per beveik keturis menininko kūrybos dešimtmečius jau susidarytų kone šimtas. Tad jo kūrybos apžvalga kuratorėms Kristinai Kleponytei ir Jurgai Minčinauskienei tapo tikru

iššūkiu, ir nors dalį parodos jos apdairiai perkėlė į „Kairė–dešinę“, kai kam vis tiek pasirodė „sugrūsta“.

Dar girdėjau šnekant, kad ištis vertingi tik galerijoje pristatomi projektai, o ne „Titanike“ nusi-driekę „popsiniai“ pjaustiniai. Artimiau nesusidūrusiems su Grigaliūno menais galerijos dalis galėtų pasirodyti lyg kito menininko dar-bai. Kai 2011-aisiais už šiuos kon-ceptualius projektus – paminklus nužudytiesiems, vykusias pastan-gas suderinti archyvo ir memorialo, istorinės atminties ir šiuolaikinio meno paradigmas – jis pelnė Na-cionalinę kultūros ir meno premiją, tebuvo pristatęs tik pusę jų: „Apie MEILĘ“ – skirtą Tuskulėnuose nužudytiems žmonėms, „Mirties dienoraščius“ – represuotiems 1939–1943 m. laikotarpiu, „1941“ ir „Aš nežinojau, mylimasai, kad bu-čiuoju tave paskutinį kartą ...“, skirtą

atminti sovietų valdžios represuotų Lietuvos karininkų šeimoms.

Lietuvos ypatingajame archyve menininkas ėmė lankytis 2009-ųjų sausį, ir kurį laiką eidavo ten kasdien. Jo sumanyti paminklai iš pirmo žvilgsnio nesudėtingi: per-fotografuota archyvo byloje rasta portretinė nuotrauka šilkografijos technika atspaudžiama išdidinta, po atvaizdu pieštuku užrašoma žmogaus biografija – prievartos, susidorojimo, žūties faktai. Pa-minklas nužudytiesiems yra ne tik lakštų krūvos, bet ir begalės laiko pareikalavęs vieno žmogaus, Gri-galiūno, performansas, jam virtęs kasdiene rutina, bet nesiliovęs būti sukrečiantis.

Kiekvienas šių jo projektų kaž-kuo savitas, portretus papildo pirštų atspaudai, įkalinimo kameros

NUKELTA Į 7 PSL.

Kanklių paveikta moteris

Aistės Bružaitės rečitalio įspūdžiai

JURGITA VALČIKAITĖ

Apie koncertines kankles, kad ir kaip būtų gaila, kalbėti vis dar nėra paprasta. Pirmiausia, šis instrumentas labai jaunas (pirmosios koncertinės kanklės pagamintos tik 1954 m. (!), todėl natūralu, kad per tokį trumpą laiką įsitvirtinti akademinės muzikos kontekstuose nelengva. Antra, ilgą laiką instrumento repertuare vyravo tik pavienių ir išimtinai suinteresuotų kompozitorių kūriniai, kurie nepasižymėjo didele menine verte. Vis dėlto koncertinės kanklės stebėtinai greitai įsiliejo į profesionaliosios muzikos erdvę ir, panašu, neketina tuo apsiriboti.

Paskutiniausiais dešimtmečiais netrūksta rimtų meninių pareiškimų, liudijančių, jog koncertinės kanklės ne tik gali skambėti greta klasikinių instrumentų, bet ir yra pakankamai „subrendusios“ bei turtingos įspūdingiems soliniams koncertams. Maloniai stebina faktas, kad ant scenos matome vis daugiau muzikantų, gebančių pademonstruoti itin aukštą atlikimo lygį. Be to, panašu, jog su koncertinėmis kanklėmis asocijuojamą Jono Švedo ir kitų kūrybą keičia visiškai naujas jaunosios kartos kompozitorių repertuaras, formuojantis naują instrumento veidą.

Gruodžio 14 d. „Organum“ koncertų salėje vyko Aistės Bružaitės meno doktorantūros projekto kūrybinės dalies gynimas simboliniu pavadinimu „Koncertinės kanklės. Muzika šiandien“. Turbūt nesuklysimė sakydami, jog ši atlikėja yra viena pirmųjų, ėmusių griauti su kankliavimu susijusius stereotipus. Bružaitė nuolat bendradarbiauja su lietuvių ir užsienio kompozitoriais, siekdama ne tik reprezentuoti instrumentą, bet ir inicijuoti naujų kūrinių atsiradimą. Nesunku pastebėti, jog dauguma atliekamų kūrinių neretai dedikuoti pačiai atlikėjai.

Apie kanklininkės profesionalumą rašyti nereikia. Laimėjimai tarptautiniuose konkursuose, koncertai didžiosiose scenose kalba patys už save. Turbūt viena svarbiausių Bružaitės sėkmės priežasčių yra ta, jog atlikėja aktyviai dalyvauja įvairiuose projektuose, kuriuose skamba šių dienų kompozitorių opusai. Tokių projektų sėkmė buvo galima įsitikinti minėtame koncerte, kuriame skambėjo net penkios (!) premjeros.

Vakarą pradėjo Vaidos Striaupaitės-Beinarienės kompozicija „Vandens atspindžiai“ fortepijonui / kanklėms (2017). Tiesa, išgirdome ne originalų Beinarienės kūrinį, o jos dviejų seniau sukurtų kompozicijų Bružaitės transkripciją įgarsintoms kanklėms su efektais.

Nuo pirmųjų akimirkų ėmė stebinti neįprastas grojimo būdas – stygų

užgavimas minkštos gumos kamuoliuku, kurį specialiai šiam kūriniui pagamino pati kompozitorė. Įgarsintų kanklių sukurtas aidas, kone išplaukęs garsas iliustratyviai perteikė vandens mirgėjimą. Nederantys, rezonuojantys garsai tarsi pripildė salę paslaptingo rūko, pro kurį buvo galima regėti vandenyje besiskleidžiančius ratilus. Erdvės įspūdį kuriantys pilnų tonų sąskambiai, dėmesys tembrui ir spalvai natūraliai sukūrė aliuziją į Claude'o Debussy kūrybą.

Greta šios kompozicijos skambėjo dar keturi publikai jau pažįstami kūriniai. Pirmoji, suomių kompozitoriaus Matti Kontio kompozicija kanklėms „Ką kalba bažnyčios varpai“ (2002) – ypač išraiškingas ir charakteringas, puikiai kanklėms tinkantis kūrinys. Netikėti melodiniai vingiai, lietuviškam melosui svetima charakteristika instrumentui suteikė savitos egzotikos.

Kadangi originalus kanklių repertuaras iki šiol nėra labai turtingas, didelę jo dalį sudaro arfai skirtų kūrinių transkripcijos bei aranžuotės. Taigi išgirdome du arfai skirtus kūrinius: ukrainiečio Valerijaus Kiktos kompoziciją „Mirštantis kentauras“ iš diptiko „Apie Bourdelle skulptūras“ (1972) ir „Vaiduoklišką vežimėlį“ iš siuitos „Nuo Ossijos“ (1968). Nors juose ir nėra naudojamos novatoriškos užgavimo technikos ar kiti šiuolaikinėje kanklių muzikoje įprasti tembriniai efektai, kūriniai yra saviti ir soliniuose pasirodymuose skamba tikrai patraukliai. Pirmą dalį užbaigė Kiroso Maidenbergo „Nuo Kirkės iki

„LYG SAPNE PHOTOGRAPHY“

Aistė Bružaitė

Charibdės“ (2010) ir Kristinos Ojala „4 žaidimai“ (2000) kuoklėms.

Antroji koncerto dalis buvo skirta kameriniams kūriniams, kur kanklės skamba ansamblyje su kitais instrumentais. Dvi kompozicijos skambėjo pirmą kartą: Lukrecijos Petkutės „Religare“ (2010) smuikui (grojo Konradas Levickis), kanklėms, fagotui (Darius Stoskeiliūnas) ir kontrabosui (Donatas Bagurskas) bei Alberto Navicko „Aš ilgai stovėsiu ant kranto, o tu vis plauksi upe“ (2010) smuikui, įgarsintoms kanklėms, fagotui ir kontrabosui. Abu kūriniai panašūs ne tik savo instrumentine sudėtimi, bet ir stilistika. Žaismas pavieniais garsais, tarsi puantilistiniais

potėpiais kuriama faktūra pasirodė įdomi, tačiau didelio meninio užmojo juose įžvelgti nepavyko. Kanklės abejuose kūriniuose neatliko ryškesnio vaidmens, tik dar pajvairino tembrinę paletę.

Kitokį įspūdį paliko Aleksandro Ryndino „Magister verba“ (2017) smuikui, kanklėms ir violončelei (Tomas Ramančiūnas). Kompozitorius šį kūrinį ėmėsi rašyti susižavėjęs kanklėmis po pažinties su Aiste. Apie autoriaus simpatiją šiam instrumentui liudija tikrai charakteringa, kruopščiai apgalvota ir kartu neįprasta kanklių partija. Pirmosiose dviejose kompozicijose kanklės skambėjo blankiai, o Ryndino kompozicija paliko visiškai kitokį įspūdį. Išgirdome trijų solistų ansamblį. Malonus smuiko ir violončelės duetas ne tik stebino soliniuose epizoduose, bet ir padėjo atsiskleisti kanklių tembro žavesiui, melodingumui. Beje, šiame kūrinyje įdomiai panaudoti stryko siūlai, kuriais kanklininkė „griežė“ už ramstelio. Per šį pasirodymą buvo galima įsitikinti dar vienu Bružaitės, kaip atlikėjos, gebėjimu – rasti melodiją ten, kur jos apskritai nėra. Kiekvienas užgaunamas garsas ar jų serija kupina impresijos, natūralaus ištęstumo. Nors kanklių stygų garsas linkęs greitai gesti, Bružaitė, atrodo, savo kūno kalba kiekvieną garsą kone pratęsia iki pasigirstant naujam.

Dar kartais išgirstame abejonių dėl kanklių galimybių, siauro diapazono ar chromatikos ribotumo, bet jų tembras ypač turtingas. Tuo įsitikinti buvo galima koncerto pabaigoje, nuskambėjus dar vienam iki tol negrotam kūriniui – specialiai Bružaitėi dedikuotai Šarūno Nako kompozicijai-seansui „Paveikta moteris“ (2017) kanklių rinkiniui ir pučiamųjų instrumentų grupei. Dalyvavo Lietuvos kariuomenės

orkestro muzikantai, dirigavo majoras Egidijus Ališauskas. Anot kompozitoriaus Š. Nako, kūrinio pavadinimas pasiskolintas iš 1974 m. pastatyto amerikietiško filmo, kuriame rodomas paprastos namų šeimininkės gyvenimas, ryšių su artimaisiais eižėjimas ir laipsniškas išprotėjimas. Tačiau, kaip savo feisbuko paskyroje rašė kompozitorius, jį domina ne siužetas, o „nepakeliamai stiprėjanti netikrumo ir bejėgiškumo būseną. Paprasta ir griežta kompozicijos tvarka yra tarsi likimo atitikmuo, kai niekas ir niekad negali būti pakeista, kai nuolankiai paklūstama beviltiškiausios aplinkybės.“

Iš tiesų, kompozitorius šią idėją pateikė labai raiškiai ir įtikinamai. Kanklių partija, grįsta sustingusia, monotoniška progresija – lyg įkalintos moters gyvenimo atspindys. Kompozicijoje naudojamos trejos kanklės: koncertinės, įgarsintos ir autentiškos. Pasitelkiamas prepa-ruotas derinimas – vienur kuriama neįprasta dermė, kitur instrumentas apskritai netemperuotas. Atlikėjai tenka ir dar vienas vaidmuo – greta kanklių rinkinių pastatyta medinė kėdė tampa mušamuoju instrumentu. Stiprus trenksmas – tarsi požiūrių kaktomuša, skaudus susidūrimas su tikrove, konservatyviu pasauliu, kurį simbolizuoja pučiamųjų instrumentų fonas. Nako kompozicija išties įdomi, ypač todėl, kad susitelkta ne į kanklių, kaip instrumento, solinį dominavimą, bet į idėjos įprasminimą pasirenkant tam neįprastas ir efektingas priemones.

Galima teigti, kad šio koncerto iniciatorei pavyko ne tik pademonstruoti savo, kaip atlikėjos, profesionalumą, bet ir įrodyti, jog kanklės – itin plačias atlikimo galimybes turintis instrumentas – šiuolaikinės muzikos kontekstuose įgauna naują statusą.

Aistė Bružaitė ir Lietuvos kariuomenės orkestro muzikantai, dirigentas majoras Egidijus Ališauskas

„LYG SAPNE PHOTOGRAPHY“

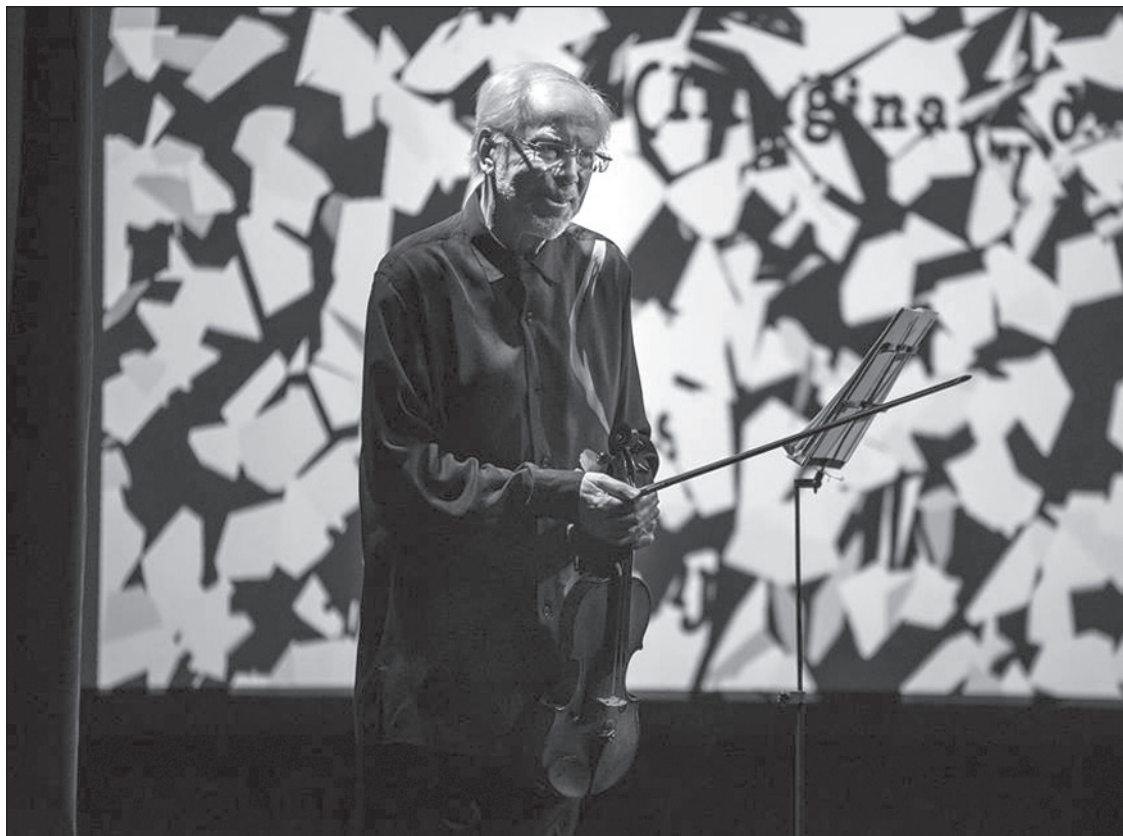
Prarastą laiką apmąstant

Gidonas Kremeris ir „Preljudai pradingusiam laikui“ „Vaidilos“ teatre

ŽIVILĖ RAMOŠKAITĖ

Programoje skelbto pavadinimo „Preljudai pradingusiam laikui“ („Preludes to a lost Time“) vertimą norisi redaguoti, vietoj *pradingusiam* rašyti *prarastam*, nors anglų kalbos žodį *lost* galima versti ir vienaip, ir kitaip... Man kirbėjo mintis, kad Gidonas Kremeris šiuo projektu greta pradingusio sovietinio gyvenimo mąsto ir apie prarastą laiką, o tai išsyk veda į žinomą Marcelio Prousto romanų ciklą „Prarasto laiko beiėskant“. Kad tai neaptų „šaudymu Dievui į langus“, po koncerto kreipiausi į patį Maestro. Kaip jis projektą vadintų rusiškai, gal „utračėnnoje vremia“ ir gal tai aliuzija į Proustą? G. Kremeris patvirtino, kad tam tikra aliuzija yra.

Taigi Maestro, pasitėlkęs Mieczysławo Weinbergo (1919–1996) muziką ir Antano Sutkaus fotografijas, apmąsto praeitį. Seniai praėjusią, bet jame pačiame dar tebe gyvena jos dalelė, kaip ta raudona rusiška raidė lotyniškais rašmenimis parašytame varde scenoje kabojusiame plakate. Žvilgsnis į praeitį be žvelgiančio subjekto neįmanomas. G. Kremerio projekte praeitis veriasi dviem plotmėmis: muzikos garsais ir fotografijose

Gidonas Kremeris

Tai stipriai veikia. Šį poveikį dar sustiprino pauzės tarp vaizdų, tarsi kviečiančios dar sykį apmąstyti ką tik „įvaizdintus“ garsus. Ir vėl norisi pabrėžti, kaip prasmingai po tuos minčių ir jausmų užkaborius klaidžiojo G. Kremerio smuikas.

Kompozitorius artimai bičiuliausi su Dmitrijum Šostakovičium, rodė jam daug savo kūrinių, grodavo simfonijas keturiomis rankomis. Jo biografija kupina sovietinei tikrovei būdingų tragiškų įvykių ir prieštaravimų. 1953 m. vykstant žinomai gydytojų bylai, jis buvo suimtas, bet paskui paleistas ir reabilituotas, 1980 m. jam suteiktas TSRS liaudies artisto vardas, 1990 m. – TSRS valstybinė premija. Tačiau daugybė jo kūrinių jam gyvam esant nebuvo atlikti, o TSRS kultūros ministerijos Kūrinių įsigijimo komisija nepirko jo kūrinių, tad trūko lėšų pragyvenimui. Gelbėjo muzikos kūrimas animaciniams filmams. Beje, jis kūrė muziką ir meniniams filmams, tarp jų ir garsiai kino juostai „Skrenda gervės“ (1958 m.).

M. Weinbergo kūrinių sąrašas labai įspūdingas, paskutinis veikalas, 22-oji simfonija, pažymėta 154 opuso numeriu, gausu kamerinės muzikos, instrumentinių koncertų. Jis parašė šešias operas, kelios jų sėkmingai pastatytos ir dabar statomos. Dar 1983 m. Brno teatre įvyko operos „Portretas“ premjera, 2006 m. Maskvoje parodyta opera „Keleivė“, vėliau pastatyta Bregencos festivalyje, Varšuvoje, Čikagoje ir kitur. 2009 m. Mančesteryje buvo surengtas kelių dienų M. Weinbergo muzikos festivalis, skirtas kompozitoriaus 90-mečiui.

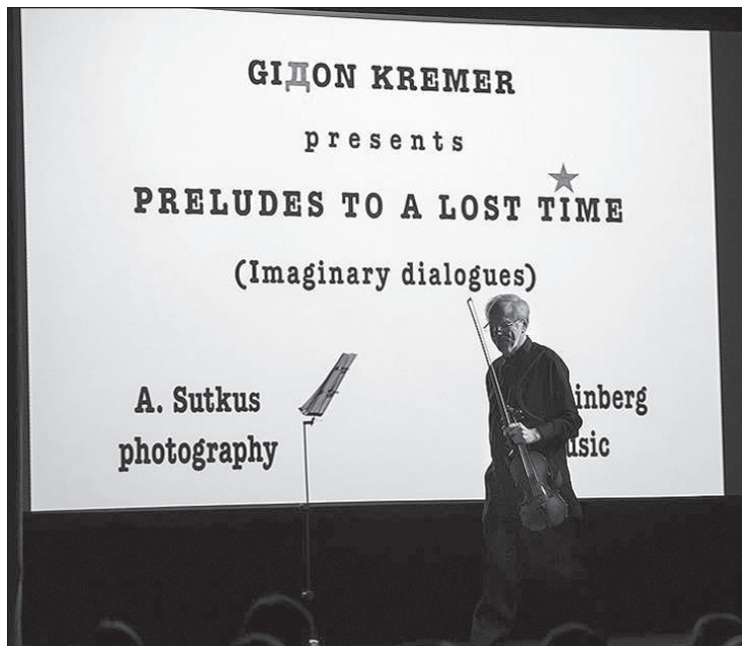
Prieš kelerius metus M. Weinbergo muzika susidomėjęs G. Kremeris iškart tapo aistringų jos gerbėju. Su garsiais kolegomis ir orkestru „Kremerata Baltica“ jis atliko nemažai šio autoriaus kūrinių, išleido dvigubą albumą su keturiomis kamerinėmis simfonijomis ir orkestrui aranžuotu fortepijoniniu

kvintetu. Dabar po pasaulį G. Kremeris gastroliuoja su šiuo nauju projektu. „Preludes to a lost Time“ jau buvo pristatytas Sione (Šveicarija), Ivrea (Italija), Monrealyje, Niujorke, Kijeve, Maskvoje.

Kaip atsirado preliudai smuikui ir Antano Sutkaus fotografijos?

Tai milžiniškas ir kruopštus darbas, tačiau jis leido prasiskverbti į Weinbergo muzikos vidų, užčiuopti jo mąstymo būdą. Tai labai suartinio kompozitorių ir aranžuotojų bei atlikėjų. Klausydamasi G. Kremerio interpretacijos nesyk nusistebėjau jo pateikiamų minčių aiškumu, taiklia emocija ir garso spalva. Vienas iš preliudų yra „Sarabanda“, kuriai skambant matėme kažkokiam sandėliuke išmestą šventojo skulptūrėlę... Kontrastingiems muzikiniams sakiniams G. Kremeris žaibiškai suteikdavo tinkamą raiškų pavidalą. Muzikoje pulsavo gyvybė ir mintis, ko nepasakyčiau apie gražiai jautriai išdainuotą Y. Feigelsono interpretaciją, kurios pasiklausiau dar gerokai prieš šį koncertą.

Dauguma A. Sutkaus fotografijų yra tapusios klasika, tačiau sujungtos su muzika jos prakalbo dar aiškiau, paveikiau. Ne viską įmanoma smulkiai atpaskoti. Vaizdų scenarijus, pradėtas šalčiu dvelkiančia Lenino aikšte, kurioje pusė vado galvos „nesutlpo“ į kadrą, užbaigiamas lėtai švintančiu dangumi ir jo fone ryškiai matomu bažnyčios bokštu. Šis vizualus pabaigos akordas palieka erdvės įvairioms interpretacijoms, priklausomai nuo žmogaus įsitikinimų ir vertybių. Vienaip jį suvoks sovietinių laikų nepažįstantis

užfiksuotais vaizdais. Tačiau labai svarbi dar viena, trečioji, plotmė – muzikos interpretacija, popieriuje užrašytų natų perskaitymas ir pateikimas publikai. Jis buvo neprilygstamas, kremeriškai tobulas.

Muzika, papildyta vaizdu, dabar gana dažnas reiškiny, bet ne visada toks junginys pasirodo būtinai. Kartais šiuos menus sieja visiškai atsitiktinumas, simpatija vienokiam ar kitokiam skambesui. G. Kremeris M. Weinbergo preliudus ir A. Sutkaus fotografijas jungia į tokį darnų ansamblį, tarsi muzika būtų sukurta specialiai tam konkrečiam, o ne kokiam kitam vaizdai.

Pastaraisiais metais pasaulyje vyksta M. Weinbergo muzikos renesansas. Gyvas būdamas, sudėtingo likimo kompozitorius nesulaukė tokio susidomėjimo. Gimęs ir iki 1939 metų gyvenęs Varšuvoje, jis bėgo nuo karo ir atsidūrė Maskvoje, kurioje pasiliko ir praleido visą savo gyvenimą. Jo gimtoji kalba liko lenkų, pasak Irinos Šostakovič, rusų kalbos visiškai laisvai jis taip ir neišmokė, dažnai vartojo lenkiškas kalbos konstrukcijas ir posakius. Apie kompozitoriaus gyvenimą ji sako, jog jis buvęs nelaimingas. Gyvenimo pabaigoje Weinbergas buvo labai nusiminęs ir manė, kad jo muzika pražus.

Gidonas Kremeris ir Antanas Sutkus

Originalus M. Weinbergo kūrinio variantas skirtas solo violončelei. Kompozitorius šiam instrumentui sukūrė daugiau solinių veikalų, internete galima rasti jų įrašų, taip pat ir šių dvidešimt keturių preliudų, atliekamų iš Rygos kilusio violončelininko Yosifo Feigelsono. Kurdamas muziką solo violončelei Weinbergas galvojo apie tuometinį šio instrumento grandą Mstislavą Rostropovičių... G. Kremeris prieš šių preliudų transkripcijos smuikui darbavosi devynis mėnesius.

piliėtis ir visai kitaip – anos epochos liudininkas.

Pabaigai pacituosiu patį G. Kremerį: „Įdomu, kad M. Weinbergo preliudai parašyti šeštojo ir septintojo dešimtmečio sandūroje – maždaug tuo metu, kai A. Sutkus užfiksavo kai kuriuos įspūdingiausias savo kadrus. Jokių kitų sąsajų tarp šių dviejų menininkų nėra, nebent tai, kad tuo metu abu jie gyveno Sovietų Sąjungoje ir buvo priversti taikytis prie postuluojamų komunistinių utopijų.“

Dar neatversti puslapiai

Mintys perskaičius Arvydo Malcio kūrybai skirtą knygą

ANDRIUS MASLEKOVAS

Vienas iš 2017-aisiais savo sukaktį minėjusių menininkų – kompozitorius ir violončelininkas Arvydas Malcys. Šis kūrėjas tikrai negali skųstis savo šešiasdešimtmečiui skirtų renginių trūkumu. Jo kūryba per metus skambėjo net 22 skirtinguose koncertuose. Net keturi iš jų buvo autoriniai: du Vilniuje bei po vieną Kijeve ir Maskvoje. A. Malcio muzika yra ištis unikalus reiškinyss Lietuvos šiuolaikinės muzikos pasaulyje. Ją dažnai atlieka žymūs atlikėjai bei kolektyvai, tokie kaip Camila Hoitenga, David Geringas, Sergejus Krylovas, Jurijus Bašmetas, „Maskvos virtuozai“, „Maskvos solistai“, Lietuvos kamerinis, Nacionalinis simfoninis orkestrai ir daugelis kitų. Jų atliekama A. Malcio muzika skamba prestižinėse scenose kartu su tos pačios kartos kompozitorių bei klasikų kūrniais. Stiliistiškai ji puikiai tinka tokiaime kontekste. Kita vertus, šio kompozitoriaus kūrybą groja ir jauni, iššūkių ieškantys atlikėjai (Vytautas Giedraitis, Giedrius Gelgotas, Domas Jakštas, Ignė Pikalavičiūtė, trio „Claviola“, VDU kamerinis orkestras ir kt.), o tie patys opusai suskamba ir kiek netikėtuose kontekstuose. 2017 m. maestro Donato Katkaus diriguojamas Šv. Kristoforo orkestras A. Malcio „Perskeltą tylą“ atliko „Druskomanijos“ festivalyje greta kompozicijos bakalauro studijas baigiančių studentų darbų. Ir šis kūrinys ne tik neiškrito iš bendro stilistinio konteksto, bet ir pelnė didžiules jaunosios kartos kompozitorių ir šiuolaikinės muzikos gerbėjų ovacijas.

Tokiu populiarumu tarp skirtingų kartų pasigirti gali ištis reatas. Turiu prisipažinti, jog prieš tryliką ar daugiau metų, pradėjus domėtis šiuolaikine kūryba, iš visų man tuomet žinomų lietuvių kompozitorių labiausiai sužavėjo būtent A. Malcio muzikos skambesys. Šio kompozitoriaus kūryba įveikia ne tik kartų, bet ir politinius barjerus. Jau pats faktas, kad jo autoriniai koncertai vyko ne tik Lietuvos, bet ir Ukrainos bei Rusijos sostinėse, yra labai įdomus. Negana to, žymioji Maskvos leidykla „Kompozitor“ autoriaus jubiliejaus proga dar 2016-aisiais išleido prof. Michailo Kokžajevo parašytą kompozitoriaus monografiją pavadinimu „Dešimt Arvydo Malcio kūrybinių žingsnių“ (rus. „Десять творческих ступеней Арвидаса Мальциса“). Būtent šis leidinys ir paskatino šią nedidelę refleksiją.

Knyga ištis ambicinga. Joje analizuojama net dešimt A. Malcio kūrinių, pateikiami natų pavyzdžiai, su jų atlikimu susijusios

nuotraukos ir net dvi kompaktinės plokštelės, kuriose įrašyti visi aptariami kūriniai. Į šį sąrašą pateko: „Pasiklydęs dykumoje“ fleitai solo (2006); „Horizontas vertikalyje“ klarinetui ir violončelei (2004); „Šešėliai“ trombonui, violončelei ir paruoštam fortepijonui (2002); „Erškėčių akys“ fortepijoniniam kvintetui (2009); „Paukščių takas“ fleitai, klarinetui, smuikui, altui, violončelei, kontrabosui ir fortepijonui (2004); „Perskelta tylą“ styginių orkestrui (2004); Koncertas klarinetui (2007); „Ekscentriškas bolero“ simfoniniam orkestrui (2006); Koncertas violončelei (2009); „Išlaisvinti daiktai“ (Simfonija Nr. 2) (2005).

Nagrinėjamų kūrinių atranka paprasta – nuo pjesės viename instrumente po truputį pereinama iki simfoninių sudėčių. Akivaizdu, kad aptariant tokius skirtingus kad ir to paties kompozitoriaus kūrinius reikia taikyti tam tikrą metodiką. M. Kokžajevas teigia, kad pagrindinis nagrinėjimo tikslas – ne išryškinti formalius techninius kūrinių aspektus, o išvystyti meninės minties įkūnijimą per kūrybos technikos būdus (tam autorius naudoja savo paties sukurtą metodiką, kurią yra aprašęs kitoje knygoje „Muzikinės erdvės topologija“). Anot M. Kokžajevo, kompozitoriaus stiliaus unikalumas yra svarbiausias jo individualumo aspektas, susidedantis iš trijų komponentų: muzikos išraiškos priemonių pasirinkimo, procesualaus jų organizavimo ir hierarchinių santykių kūrimo.

M. Kokžajevo metodika ištis įdomi. Profesorius analizuoja ir kompozicinį kūrinių aspektą, ir perteikiamas nemuzikines reikšmes. Taip šis analizės metodas įgyja ryškų semiotinį atspalvį. Daug dėmesio skiriama smulkiems kūrinių epizodams. Nagrinėdamas jų sandarą (intervalus, dinamiką, tembrines išraiškos priemones ir t.t.) tyrėjas atranda sąsąją su programinėmis kūrinių idėjomis, kurias įvardija kaip emocinius muzikinius simbolius. Iš šių simbolių jis „sudėlioja“ ištisą literatūrinį kūrinio naratyvą, kurį atspindi aukštesnio

(formos) lygmens procesai ir muzikinės struktūros.

Pirmiausia skaitant šią knygą ateina mintis, kad tokio tipo analizė yra kūrybiškas procesas, kuriame pristatomi vaizdiniai labiau priklauso nuo tyrėjo, o ne nuo kompozitoriaus. Tačiau įsigilinus į autoriaus pateikiamus vaizdinius ir jų struktūrinės organizacijos modelius galima įsitikinti, jog ji padeda išnarplioti tam tikrus komponavimo principus. Norint atsakyti į klausimą „kodėl tai vis dėlto veikia?“, reiktų pažvelgti į kiek giliau glūdinčius šios metodikos veikimo principus ar, veikia, prielaidas. Šiuolaikinės muzikos, kuri nėra paremta matematinėmis ir (ar) struktūrinėmis formulėmis, analizė yra labai komplikuota. Taip yra dėl to, jog čia neegzistuoja jokios universalios taisyklės. Yra tik muzikiniai elementai ir jų struktūrinis potencialas – archetipinių plėtojimo modelių raiška. Archetipai – tai pirmą kartą provaizdžiai, turintys tiek simbolinius (transcendentinius), tiek struktūrinius pavidalus. Kiekvienas struktūrinis kūrinio pavidalas gali sukurti kokį nors su juo besisijantį subjektyvų vaizdinį,

Olegas Galachovas, Arvydas Malcys ir Remigijus Motuzas Maskvoje po autorinio koncerto

o kiekvienas subjektyvus vaizdinys „atsineša“ savo archetipui būdingą struktūrinį potencialą. Tokiu būdu vaizdiniais paremta kūrinio analizė yra pajėgi atskleisti sunkiai verbalizuojamus ir dar sunkiau algoritmuojamus komponavimo principus.

Šis analizės metodas itin efektyvus siekiant atskleisti daugybę techninių ir semiotinių sluoksnių apimančios A. Malcio kūrybos sėmantinį gylį. Jo muzikoje yra ir neoromantizmo apraiškų, aiškių naratyvių simbolių, yra ir tikslingai naudojamų sonorinių priemonių,

Arvydas Malcys

L. MALCIO NUOTR.

subtilių faktūrinių ir tembrinių niuansų. Šioje muzikoje susipina įvairūs turtingos autoriaus patirties atspindžiai. Tai puikus pavyzdys tos šiuolaikinės muzikos, apie kurios komponavimą pasakyti galime nebent tiek, iš kokių techninių ar stilistinių elementų ji susideda, tačiau mums trūksta įrankių paaiškinti, kokių būdu tie elementai sukuria tarpusavio komunikaciją ir funkcionuoja kaip vienas mechanizmas. Tai ypač aktualu dar tik bandantiems įvaldyti kompozicijos amatą, tiems, kurie nėra linkę savo kūrybos sieti su griežtomis schemomis ir kalkuliacijomis.

monografijos ir negalima lyginti su teorijos vadovėliu (o tokiam parašyti vieno kompozitoriaus kūrybos tikrai nepakaktų), turint omeny, kad toks reiškinys kaip šiuolaikinės muzikos komponavimo teorijos vadovėliai (su pavienėmis išimtimis) praktiškai neegzistuoja, šis veikalas galėtų tarnauti kaip paranki metodinė medžiaga. Jaunam kūrėjui tai padėtų suprasti ne tik šiuolaikinės muzikos struktūrinių elementų darybos, bet ir jų komunikavimo principus.

Visgi šią intenciją nuo realybės skiria tam tikros kliūtys. Bėda ta, jog ši knyga Lietuvoje nėra laisvai pasiekama, o ir jos turinį nuo tikslinės auditorijos skirtų nemenkas kalbos barjeras. Daugeliui jauniausios kartos muzikų skaityti mokslinę literatūrą rusų kalba yra sunku, jei išvis įmanoma. Todėl būtų puiku, jei šis veikalas, svarbus ir kaip tarpautinis lietuvių kompozitoriaus įvertinimas, būtų išverstas į lietuvių ar į kokią kitą, platesnei šiuolaikinės muzikos bendruomenei suprantamą kalbą. Deja, 2018-aisiais planų tai įgyvendinti kol kas nėra. Be abejo, viskas remiasi į finansus. Kai kultūros finansavimo liūto dalį (kad ir kokia juokinga ši alegorija būtų kalbant apie lėšas kultūrai) surija tautiniai kostiumai ir kiti planiniai projektai, į šį bendrą katalą nepatenkantiems projektams lėšų dažnai tiesiog nepakanka. Taigi M. Kokžajevo įžvalgų apie A. Malcio kūrybą lietuviškai dar teks palaukti.

Kita vertus, į šią problemą galima pažiūrėti kūrybiškai. Knygos autorių galima pasikviesti į kurią nors muzikos teorijos konferenciją, publikuoti atskirus knygos fragmentus mūsų moksliniuose recenzuojamuose žurnaluose ir pan. Tokiu būdu ne tik įgytume geresnę prieigą prie vertingos komponavimo principus analizuojančios literatūros, bet ir skleistume žinią apie lietuvių kompozitoriaus kūrybą kur kas plačiau. Tikiu, kad susidomėjimą sukeltų pati A. Malcio muzika, kuri dėl daugybės joje glūdinčių komunikacinių sluoksnių yra patraukli gana plačiam klausytojų ratui.

Kur traukia sugrįžti

Kas liko nepasakyta apie 2017-ųjų šokį

HELMUTAS ŠABASEVIČIUS

Praėję metai Lietuvos šokio kultūrai buvo dosnūs – sukurta nemažai naujų spektaklių, naujų vaidmenų, visose šokio erdvėse vyko intensyvus darbas, garantuojantis šios meno srities tradicijų tęstinumą ir žadantis naujų proveržių. Tačiau ne apie viską užteko laiko tinkamai pagaltuoti, ne viskuo pavyko pasidailinti ar bent jau užfiksuoti.

Tolygiai plėtojosi visos Lietuvos choreografijos kryptys – baletas, šokio teatras, šiuolaikinis šokis, pramoginio ir conceptualiojo šokio formos, kurios visos turi teisę į savo vietą po saule ir gali būti įdomios tiems, kurie žvelgia į šokį kaip į vieną įvairios šiuolaikinės kultūros elementų.

Naujaisiais metais reikės dar kartą pažiūrėti spektaklius, kurių premjera įvyko 2017-aisiais – suvirtinti arba pakoreguoti pirmuosius išpūdžius, likusius po šokio spektaklio „Idiotas“ (choreografė Anželika Cholina, ACH teatras), taip pat vieną kartą pažiūrėjus pirmą kartą Lietuvoje pastatyto Johanno Strausso baletu „Kita Pelenės istorija“ (choreografas Gianni Santucci, Kauno valstybinis muzikinis teatras). Liko nepažiūrėta ir Klaipėdos valstybinio muzikinio teatro premjera – spektaklis „Karmen“ (choreografė Aušra Krasauskaitė) – šis kūrinys jau turi nemenkas interpretavimo tradicijas (buvo rodomi Krzysztofo Pastoro, Juriiaus Smorigino, Anželikos Cholinis variantai, sukurti įvairiose Lietuvos scenose), tad naujasis bandymas vėl papasakoti istoriją, kurią kompozitoriui Rodionui Ščerdinui įkvėpė Prospero Mérimée herojė ir George'o Bizet muzika, turėtų būti įdomus.

Kompozitoriaus Mindaugo Urbaičio ir choreografo Martyno Rimeikio „Procesas“ (Lietuvos nacionalinis operos ir baletu teatras) sulaukė palyginti nemažai Lietuvos šokį analizuojančių profesionalų reakcijų, išsamią Olgos Dolinos recenziją galima rasti latvių portale *ballet.dance.lv*. Spektaklį entuziastingai sutiko visa Lietuvos baletu bendruomenė, todėl keista, kad šį sezoną jis tebus rodomas vienintelį kartą – vasario 9-ąją, o bilietai jau išparduoti.

Būna ir taip, kad kai kurie mūsų menininkų sukurti šokio kūriniai aplenkia Lietuvos sceną. 2017-aisiais tokiu tapo spektaklis „Prokofjew kennenlernen“ („Pažintis su Prokofjevu“), kurį Ašafenburgo (Vokietija) miesto teatre parodė menininkai iš Lietuvos. Lapkričio 19 d. įvykusį spektaklį pastatė choreografė Edita Stundytė, fortepijonu skambino Rytis Sakuras, šoko baletu solistai Olga Konošenko (Prokofjevo žmona Lina), Rūta Juodzevičiūtė (Mira Mendelson), Romas

Ceizaris (Sergejus Prokofjevas), Igoris Zaripovas (Sergejus Diagilevas, Milicininkas, KGB agentas), taip pat Ašafenburgo Jaunimo šokio teatro artistai (grupinių šokių choreografiją sukūrė šio teatro vadovė Sonja Heeg); prieš spektaklį apie kompozitorių pasakojo Christiane Franke. Būtų įdomu šį darbą pamatyti ir Lietuvoje.

Lietuvos šokio kultūros raidai itin reikšminga Nacionalinės M.K. Čiurlionio menų mokyklos Baletu skyriaus veikla – spektakliai, koncertai, su baletu menu supažindinantys ne tik Vilniaus, bet ir kitų Lietuvos miestų žiūrovus. Birželio 1 d. Šokio teatre įvyko spektaklio, prie kurio prisidėjo poetas Julius Keleras, premjera – pagal jo libretą mokyklos mokytojai sukūrė polistilistinį šokio spektaklį „Karalaitė murzė“, viena kartą pažiūrėjus palikusį prieštarų išpūdžius.

Šokio teatre surengtas ir metų pabaigos koncertas „Vive le Ballet“, kuriame pasirodė beveik visi Baletu skyriaus moksleiviai.

Pirmoje dalyje prisimintas Vytauto Brazdylio sukurtas Léo Delibes'o baletas „Kopelija“, Lietuvos nacionaliniame operos ir baletu teatre rodytas beveik dvidešimt metų ir vėliau kuriam laikui atgaivintas Šokio teatre. Sklandžiai sujungtos pirmo ir antro veiksmo scenos konspektyviai papasakojo baletu siužetą apie jaunuolį, merginos meilę panūdusį iškeisti į lėlės-automato mechaninius jausmus. Šį epizodą atliko tryliktos klasės moksleivės Darija Seliukaitė (Svanilda) ir Dominyka Vosyliūtė (Kopelija), taip pat dvylikto Martynas Čiučiulka (Francas), jie pasirodė artistiški ir įtaigiai perteikė savo personažų savybes.

Dominyka Vosyliūtė (Kopelija)

M. ALEKSOS NUOTRAUKOS

Koncerte tradiciškai parodyta nemažai epizodų iš klasikinių baletų – Alberto variaciją iš Adolphe'o Adamo „Žizel“ šoko 12 klasės moksleivis Ilja Chudalejevas (mokytojas Petras Skirmantas), variaciją iš „Venecijos karnavalo“ – aštuntokas Jonas Bernardas Kertenis, Ali variaciją iš Adamo „Korsaro“ – Martynas Čiučiulka (abiejų vaikinių mokytojas – Danielius Kiršys), Akteono variaciją iš baletu „Esmeralda“ – vienuoliktokas Danielius Voinovas. Lengvai, elegantiškai variaciją iš Marios Taglioni baletu „Drugelis“ pašoko vienuoliktokas Edvinas Jakonis. Pastaruosius du moksleivius klasikinio šokio moko Petras Skirmantas.

Techniškai sudėtingą solo iš Boriso Asafjevo baletu „Paryžiaus liepsna“ atliko dešimtokė Anastasija Semaško (mokytoja Gražina Dautartienė), o Raimondos variaciją iš to paties pavadinimo Aleksandro Glazunovo baletu muzikaliai, su įkvėpimu šoko Milda Luckutė – buvusi Eglės Špokaitės baletu mokyklos auklėtinė, dabar – Baletu skyriaus septimtokė, ją moko Deimantė Karpušenkovenė.

Ryškiais judesiais, temperamentu įsiminė dar viena Eglės Špokaitės mokykloje baletu pagrindų įgijusi jaunoji šokėja – šeštokė Elzė Sadauskaitė (mokytoja Jolanta Vymerytė), pašokusi Viktorijos Bobinaitės sukurta „Trajektoriją“. Į koncerto programą taip pat įtraukti mokyklos mokytojų sukurti epizodai – Ingos Kibildienės „Ryto daina“ (šoko ketvirtokė Saulė Žitkutė) bei Jolantos Vymerytės „Fosilija“ (atliko šeštokė Liepa Mikaliūnaitė).

Viena iš vis labiau ryškėjančių Baletu skyriaus misijų – palaikyti lietuviškos choreografijos gyvybę prikeliant iš užmaršties seniau

Elzė Sadauskaitė

sukurtus ir jau neberodamus kūrinius, taip pagerbiant ir choreografus, kurie jau iškeliavo amžinybėn. Šį kartą parodyti Egidijaus Domeikos (1954–1998) baletu „Metų laikai“ fragmentas „Žiema“ (šoko dvyliktokės Paula Krivickaitė, Kamilė Pilibaitytė ir tryliktokė Darija Seliukaitė, mokytojos – Loreta Bartusevičiūtė-Noreikienė ir Audronė Domeikienė), komiškas Česlovo Žebrausko (1930–2016) choreografinis vaizdelis „Palangos Juzė“, kurį puikiai suvaidino dešimtokai Paulina Čistovaitė ir Šarūnas Valiūnas (mokytojai – Gražina Dautartienė ir Aleksandras Semionovas), moderniosios plastikos kelią į Lietuvos baletu sceną priminė Alfredo Kondratavičiaus spektaklio „Afrikietiški eskizai“ ištrauka (solistė – tryliktokė Emilija Šumacherytė, mokytoja – Aušra Gineitytė).

Lietuvos šiuolaikinio šokio klasika tapusio choreografo Vyčio Jankausko spektaklio „Lauko vidury“ fragmentą atgaivinto dvyliktos ir tryliktos klasių moksleiviai Erikas Žilaitis, Dorėja Atkočiūnas, Miglė Čaplinskytė ir Valerija Gneuševa (mokytoja – Lina Puodžiukaitė-Lanauskienė).

Kaip ir kituose koncertuose, šiame pristatytos pačių mokinių suktos interpretacijos (mokytojas – Vytautas Brazdylis), leidžiančios jiems patiems analizuoti ir pažinti žinomų ir mažiau žinomų šiuolaikinių choreografų kūrybą: Carolinos Cantinho „Intuiciją“ pagal Hanso Zimmerio muziką filmui „Šerlockas Holmsas“ šoko dešimtokas Pijus Ožalas, Oscar'o Araizo baletu „Šeimyninės scenos“ pagal Franciso Poulenco muziką fragmentą atliko aštuntokai Nora Straukaitė, Nerija Eimutytė, Jonas Bernardas Kertenis ir dvyliktokė Saulė Auglytė, o visą koncertą užbaigė ekspresyvus George'o Balanchine'o „Who cares?“, kurį šoko dešimtokės Vakarė Radvilaitė ir Rūta Karvelytė (mokytoja Gražina Dautartienė).

Šokio, judesio meno išpūdžiai šiais laikais sklinda ne tik iš scenos, bet ir iš kitų erdvių – pirmiausia interneto, kuriame apstu netikėtų atradimų bei informacijos, nuolat turtinančios supratimą apie Lietuvos ir pasaulio šokio istoriją bei nūdieną. 2017 m. Lietuvos literatūros ir meno archyvas gavo beveik 300 kilogramų dokumentų iš Australijos, tarp kurių – ir baletu artistės Janinos Giedraitytės archyvo dalis; tikėtina, kad tyrinėjant šį vertingą palikimą bus galima daugiau sužinoti ir apie kitus Lietuvos baletu pirmeivius, po Antrojo pasaulinio karo nublokštus į Australiją: Borisą Čunovą, Janiną Drazdauskaitę ir kitus.

O pirmą 2018-ųjų dieną kartu su menininko Žilvino Kempino sveikinimu atkeliavo nuoroda, atskleidžianti naujas šiuolaikinio meno, šokio ir naujojo cirko bendradarbiavimo galimybes – aktorius, šokėjas ir akrobato Yoanno Bourgeois performanso „La mécanique de l'Histoire“ („Istorijos mechanika“) įrašas. Kūrinys, spalio mėnesį pristatytas Paryžiaus Panteone – neoklasicistinės Jacques-Germaino Soufflot architektūros aplinkoje, išpūdingai suderina intelektą ir jausmą, racionalumą ir intuityją. Aplink batutą besisukanti laiptų konstrukcija keturiems atlikėjams suteikia galimybę kristi ir, atsimusus į tamprų batuto paviršių, vėl iškilti ant tų pačių laiptų. Stulbinamai tikslus žongliravimas kūnais hipnotizuoja ir stebina fizikos bei mechanikos dėsnių išmanymu, gebėjimu per juos pasakyti apie žmogų ir jį supantį pasaulį kur kas daugiau nei kokia nors istorija, kurios konkretybės amžinai besisukančiame ir besikartojančiame pasaulyje atrodo smulkios ir nereikšmingos. Tokios mintys ne kartą kilo ir žiūrint Martyno Rimeikio „Procesą“, į kurį būtinai norėsis sugrįžti.

Dalyvavimo kultūriniame gyvenime įgūdžiai

Pokalbis su edukacinės programos kuratore Skaiste Marčiene

Kultūros edukacijos klausimai pastaruoju metu ypač aktualūs, o kultūros institucijoms, siekiančioms užsiauginti ir lavinti savo auditoriją, tai tapo kone privaloma veikla. 2017–aisiais VDA Nidos meno kolonija vykdė edukacinį projektą „Kaleidoskopas: dizainas ir fikcija“. Kolonijoje reziduojantys menininkai Nidos ir Klaipėdos moksleiviams vedė kūrybinius užsiėmimus, per kuriuos supažindino ne tik su savo kūrybinėmis praktikomis, bet ir kvietė kurti pačius. Kodėl mokyklinio amžiaus vaikams turėtų būti svarbus susitikimas su šiuolaikinio meno kūrėju, o ko išmotti šiandienos mokykloje galėtų ir pats menininkas? Apie tai pasakoja Nidos meno kolonijos rezidencijų programos kuratorė Skaistė Marčienė.

Kodėl tokius kūrybinius užsiėmimus svarbu organizuoti ir Nidoje, kuri specifiška ne tik dėl nuotolio nuo kitų kultūrinių centrų, bet ir dėl gana nedidelio potencialių dalyvių skaičiaus?

Nida gal ir nutolusi, bet Kolonijos rezidencijų programoje dalyvaujantys menininkai atvyksta iš įvairių kultūrinių centrų. Kitaip nei kituose miestuose, Nidoje kultūrinės edukacijos pasiūla ribota, o dažnai ir sporadiška. Profesionalūs skirtingų meno disciplinų menininkai galėjo pasidalinti savo žiniomis, praktine ir teorine patirtimi, kūrybine virtuve ir specifika. Pasitaikydavo, kad lektoriai ir moksleiviai galiausiai tapdavo draugais. Pavyzdžiui, menininkas Vitalijus Červiakovas su Neringos gimnazijos šeštokais pavasarį kūrė psichogeografinius žemėlapius ir vaikščiojo moksleivių sukurtais maršrutais. Kai tik Vitalijus atvažiuoja į Nidą, mokiniai jį atpažįsta ir noriai bendrauja. Manau, šis projektas tapo labai reikalingu pretekstu užmegzti, atnaujinti ar priminti apie ryšius tarp meno organizacijos ir vietos bendruomenės. Taip įmanoma pasiekti jauniausių vietos kartą, taip ugdomi ne tik specifiniai meniniai gebėjimai, bet ir formuojamas aktyvus dalyvavimo kultūriniame gyvenime įgūdis.

Tavo, kaip rezidencijų programos kuratorės, inicijuotas edukacinis projektas „Kaleidoskopas: dizainas ir fikcija“ buvo skirtas Neringos gimnazijos, Neringos meno mokyklos, Klaipėdos Eduardo Balsio menų gimnazijos mokiniams ir VDA Klaipėdos fakulteto studentams. Užsiėmimus vedė Nidos kolonijoje rezidavę

menininkai. Kaip šie susitikimai buvo organizuojami?

Nidos meno kolonija ne vienus metus bendradarbiauja su minėtomis Neringos švietimo įstaigomis. Rezidentai kūrybinius užsiėmimus vedavo ir anksčiau. Mokyklos vis teiraudavosi, ar galėtume pasiūlyti lektorių užsiėmimams su vaikais. Gavus Kultūros tarybos ir Kultūros ministerijos paramą, atsirado galimybė nuosekliai vystyti kultūrinę edukacinę programą mokiniams.

Projekto „Kaleidoskopas: dizainas ir fikcija“ programa buvo integruota į mokymosi procesą. Rezidentai savo kūrybinę praktiką taikė prie projekto idėjos, o ši taikėsi prie mokyklų programos. Pavyzdžiui, menininkė iš Slovėnijos Neja Tomšič per anglų kalbos pamoką su Neringos gimnazijos dešimtokais kalbėjosi apie arbatos prekybos istoriją, arbatos gėrimo ritualus, kaip arbatos prekyba darė įtaką visuomenės vertybėms. Paulius Petraitis VDA Klaipėdos fakultete pirmo kurso grafinio dizaino studentams vedė zinų kūrybines dirbtuves. Menininkė iš Juodkalnijos Teodora Nikčević su Klaipėdos E. Balsio menų gimnazijos aštuntokėmis dizaino pamokoje mokėsi, kaip sukurti ir įrišti menininko knygą. Užsiėmimus taikėme ir pagal amžiaus grupes arba jos pačios padiktodavo sprendimą.

Bendradarbiavimas su švietimo įstaigomis vyko sklandžiai. Mokinių įsitraukimas, mokyklų administracijos atvirumas, profesionalūs kūrėjai – visa tai padėjo sukurti prasmingą rezultatą. Bendradarbiauti planuojame ir kitąmet.

Dalis kūrybinių užsiėmimų vykdavo anglų kalba. Ar šiuo požiūriu nekildavo nesklandumų?

Ne, nesusikalbėjimo nebuvo, tal-kindavome vertėjuodami. Pamenu, Neringos gimnazijos direktorius patikino, kad dėl vertimo jaudintis nebūtina, nes mokiniams tai puiki proga tobulinti užsienio kalbą.

Projektas „Kaleidoskopas: dizainas ir fikcija“ siekia tyrinėti dizaino ir technologijų įtaką visuomenei ir jos vertybėms. Ar tai reiškia, kad kaleidoskopiška mūsų kūrybinė aplinka vis dažniau orientuota į šias dvi sritis?

Svaresčiau, kas būtų įdomu ir aktualu, o dar ir iššūkis 7–18 metų moksleiviams. Tarp elektroninių skaitinių pasitaikė *E-flux* žurnalo, skirto superžmonijai, numeris. Jame buvo kalbama apie ypatingą dizaino lauko išplitimą, apimančią

visas sritis. Dizainas nebeegzistuoja tik kaip materialių daiktų kūrimo sritis. Dėl technologijų įtakos dizainas projektuoja skaitmeninius prietaisus, naujas medžiagas, internetines sistemas, cheminius junginius ar net genetinius kodus. Nėra abejonių, kad artefaktai keičia žmoniją, jos aplinką, vertybes, šiandieną. Prigimtinių fizinių duomenų jau nebepakanka norint sužavėti aplinkinius, todėl pradedame konstruoti ir save, ir savo įvaizdį viešojoje erdvėje. Fiktyvūs portretai reprezentuoja asmenybes, kuriamos iliuzinės gyvenimo istorijos.

Ne paslaptis, kad paauglystėje ieškoma savęs, tapatumo ir savasties. Tad projektas kaip tik ir orientavosi į dizaino bei technologijų įtaką visuomenei ir jos vertybėms. Tarsi kaleidoskope įtaisyti veidrodžio gabalėliai šis ypač jaunimui svarbus savęs modeliavimas „sukrenta“ į kintančius realybės ir fikcijos raštus. Pabandėme mokiniams suteikti sąlygas išmotti šiuos raštus modeliuoti kūrybiškai net ir pasibaigus kūrybiniams užsiėmimams.

Kiek įvyko kūrybinių užsiėmimų ir kuriuos iš jų išskirtum kaip labiausiai įsimintinus? Kaip tai paveikė tolesnį ugdymo procesą mokyklose?

Per metus surengėme 10 užsiėmimų. Visi jie buvo sėkmingi ir saviti. Apie keletą jų užsiminiau pokalbio pradžioje. Džiaugiuosi Linos Lapelytės muzikinėmis dirbtuvėmis, per kurias buvo kuriama bendra garso kompozicija. Menininkė Marianna Maruyama (JAV, Italija) vedė diskusiją apie kūrėjų pseudonimus ir jų pasirinkimo motyvus. Maurícia Barreira Neves (Portugalija) ir Kristina Skaldina daugiau dėmesio skyrė kūno kalbai ir patyrimui, Marija Nemčenko aptarė (savi)reprezentacijos naratyvus, o Tomas Martišauskis kvietė modeliuoti trimatį gaublį iš pasirinktos vietos fotografijos.

Kūrėjai plėtė moksleivių kultūrinį akiratį, įtraukdami į procesą socialiai neaktyvius vaikus, padėjo ugdyti bendravimo ir meninius įgūdžius. Tikime, kad prisidėjome aktualizuojant kultūrinės edukacijos svarbą.

O kokie buvo menininkų išpūdžiai? Kuo tokie susitikimai galėtų būti naudingi jiems?

Rezidencijoje kūrybinis darbas vyksta nutolus nuo aktyvaus kultūrinio ir parodinio gyvenimo, todėl menininkai džiaugiasi galėdami pažinti vietos bendruomenę. Kartais tai ne tik galimybė iš arčiau susipažinti su auditorija, bet ir įkvėpimas

J. NAVARSKAITĖS NUOTRAUKOS

būsimiems tyrimams bei kūriniams. Taip vyksta kultūriniai mainai. Menininkai gali apmąstyti savo kūrybą, pritaikyti ją ugdymo procesui, išgirsti įvairių įžvalgų, sužinoti, kuo gyvena šiuolaikiniai paaugliai, mokytis pasakoti apie savo veiklą.

Ar galėtum palyginti šį edukacinį projektą su kitais, pavyzdžiui, kur kas stambesne ir ilgalaike programa „Kūrybinės partnerystės“? Ar tikrai ilgai ir sistemingai vykdoma vizualinį raštingumą lavinanti programa duoda rezultatų?

„Kūrybinės partnerystės“ pati dalyvavau trejus metus. Neišvengiamai kai kuriuos projekto principus taikiau ir šiame projekte, tačiau jis apsiribojo tik moksleiviais. „Kūrybinės partnerystės“ – kompleksinė

kūrybiško mokymo programa, jungusi moksleivius, mokytojus, mokyklų administraciją ir kūrėjus. Švietimo sistemai ši programa labai vertinga ir naudinga, o dabar pritaikoma ir kultūros organizacijose. Pokyčiai pastebimi po tam tikro laiko. Kartais jie būna maži, bet išauga į didelius. Kartais šioms pokyčiams labai priešinamasi, o kartais jie labai laukiami ir sutinkami kaip dovana. Tai sunkus darbas. Pati buvau liudininke, kaip keičiasi mokyklos bendruomenė po „Kūrybinių partnerystės“ projekto. Esu įsitikinusi, kad įvairūs procesai kultūriniame ar švietimo lauke būtini, tačiau visrai ir lūžiai jau vyksta, o ateityje jų tikrai bus dar daugiau.

PARENGĖ JOGINTĖ BUČINSKAITĖ

Degtukai ir dėžutės

ATKELTA IŠ 1 PSL.

atmosferą leidžianti pajusti instaliacija, kartais atvaizdai salėje sukabunami taip, kad jų beveik neįmanoma pamatyti, o pamatyti būtinai reikia – daugybė archyvuose nesilankančių žmonių Grigaliūno parodose nelauktai išvydo savo gimines. Ilgainiui menininkas susidomi ne tik prievartiniais bertijonažais, bet ir bylose randamomis nuotraukomis iš prieškario laikų (represuotomis kartu su jų savininkais), dar vėliau ima eksponuoti ir tekstinius dokumentus, ypač svarbi jam tampa partizanų tema. Neatskiriama projektų dalis – dokumentuojančios knygos, kurių išleista jau kone dešimt ir dabar kai kurios „Kairėj–dešinėj“ dalijamos nemokamai. Tekstus knygoms ir parodoms, taip pat parodų recenzijas ir mokslines analizes ėmė rašyti ne tik garsiausi Lietuvos dailėtyrininkai, bet ir kitų sričių mokslininkai. Projektai visose trijose galerijos salėse pristatomi kiek sumažintomis versijomis ir virsta tarsi diušamiškomis žaliomis dėžutėmis. Dėžutės idėja, beje, Grigaliūno kūryboje labai svarbi, bet ne tik ji suriša nutilus parodos skyrius.

Archyvų lankymo įkarštyje menininkas net užsimindavo, kad su ankstesne kūryba – grafika, tapyba, skulptūra ir naujais išraisais jų hibridais – jau viskas baigta, bet tai buvo netiesa. Mesti jos visai ir nebuvo būtina. Sovietų okupacijos temą Grigaliūnas pradėjo gvildinti dar Sąjūdžio laikais – tai, pavyzdžiui, 20 spalvotų linoleumo raizinių serija „Jurgeliškės“, pasakojanti apie vieną Lietuvos kaimą gūdžiais pokario laikais. Posūkį į dokumentiką liudija parodoje pristatomas „Žaidimų stalas“ (2006), kur žiūrovai gali žaisti su įvairiausiais antspaudais, tarp kurių esama ir visiškai tikrų. Sovietmečiu pasigaminti bet kokį antspaudą buvo galima tik gavus Glavlito, oficialios cenzūros institucijos, leidimą, o bet koks tekstas, net afiša, įgydavo teisę būti dauginamas, spausdinamas taip pat tik su šios įstaigos leidimu, t. y. antspaudu.

Ankstesnėje Grigaliūno kūryboje galima įžvelgti net keletą svarbių strategijų, kurios glaudžiai susipina istorinės atminties projektuose: tai archyvas plačiąja prasme, reprodukavimas, portretai. 1998–2002 m. jis naudodamas šablonus iš fotografijų nutapė 120 Lietuvos kultūros elito atstovų portretų galeriją, dažnai painiojamą su šilko grafijos atspaudais. Tai vyko be portretuojamųjų žinios ir kai kurie iš jų nebuvo patenkinti, bet autoriui rūpėjo, kad meno lauko bendruomenė portretuose atpažintų save. Šiandien parodoje eksponuojami keli šios serijos darbai man įgyja kitą prasmę – visi žmonės juose atrodo nuostabiai jauni.

2007 m. menininkas sudarė pirmąjį „Vilniaus albumą“ iš 20 Lietuvos menininkų kūrinių šilko grafinių reprodukcijų, atliktų šilko grafijos technika, kurių dauguma buvo kompiuteriu išdidintos iš mažesnių eskizų. Autoriai jas pasirašė kaip savo kūrinius. Parodoje eksponuojami visi reprodukcijų albumai, taip pat ir iš „pražuvusių“ klišių atspausťas Petro Repšio raizinių ciklas. Tarp reprodukcijos, apropriacijos ir tradicijos Grigaliūno meninėje praktikoje nėra aiškos ribos. Ankstyvoji jo grafika atvirai polemizuoja su Elvyros Kairiūkštytės, Rimtauto Gibavičiaus ir kitų dailininkų darbais, ypač – su jiems būdinga tautodailės tradicijų interpretacija.

Kai kur Lietuvos istorijos tema, patriotinis ir politinis turinys keistokai susipynę su pasaulinės meno, kultūros istorijos citatomis. Parodos žiūrovai turi gerą progą pamatyti vienoje Europos menininkų rezidencijoje sukurtą „Tautinę giesmę“ (2003) – iš 180 atskirų

(2005) lakštai sunumeruoti, kad būtų galima lengviau atskirti vieną nuo kito, nes menininkas gamino kasdien po vieną dieną „sudeginti“, ir juose sugretintų „vogtų“ vaizdų tarpusavio ryšys ištis efemeriškas lyg degtuko liepsna.

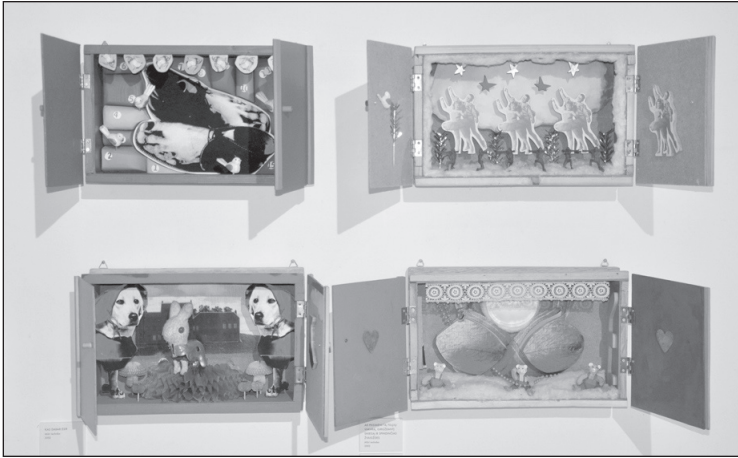
Jaunystėje Grigaliūnui labai patiko Andy Warholas, bet nors jis ir sukūrė keletą itin varholiškų daugybinių šilko grafinių portretų („Antanas Martinaitis“, 1987), šilko grafijos technika ir popmeno įtaka jam nebūtinai susijusios. 9-ojo dešimtmečio pradžioje kūręs spalvotus ir nespaltvotus ekspresionistinio stiliaus kartono ir medžio raizinius (serija „Namas Cvirkos gatvėje“, 1982), vėliau jis imasi patobulintų linoleumo raizinių, ten sklandžiai sujungdamas tautodailės ir popmeno stiliistiką (serija „Dainos“, 1986–1987). 10-ojo dešimtmečio jo šilko grafija kartais atrodo visai kaip tapyba, o prieš 2000-uosius pradėti tapyti paveikslai nusėti rastro taškais lyg šilko grafija.

Ekspozicijos fragmentas

kvadratų sudėliotą tapybos darbą su Lietuvos himno žodžiais ir Bergmano filmų kadrais geltoname, žaliame ir raudoname fone. Tai iš esmės irgi kūrinys apie atmintį – menininkas pasakojo, kad atsidūręs svetur dėl gausybės naujų įspūdžių iš pradžių negalėjęs atsiminti ne tik himno žodžių, bet ir mūsų vėliavos spalvų tvarkos. Apropriacijos arba citatos principas neatsitiktinai įsivyrąja bedirbant tarpautiniuose kūrybos centruose ar simpoziumuose – svečioje terpėje tenka pasijusti svetimkūniui, o grįžus namo – pasijusti juo ir vėl, nes viskas jau atrodo pasikeitę. Kartais tokie darbai tampa kone aklomis dėlionėmis be tikslo ir prasmės, kai svarbus tik procesas. Franso Maserelio centre Belgijoje sukurtos 24 šilko grafijų serijos „Degtukai“

2006 m. „Vartų“ galerijoje vykusios savo tapybos parodos „Skrydis“ kataloge Grigaliūnas rašo: „(...) Dabar skaičiuoju taškus, tūkstančius taškų. (...) Ar gali įsivaizduoti, kad naudodamasis tik keliais taškais gali sukurti daiktus ir žmones (...)“. Kadangi spausdinti kaip Warholui didelio formato šilko grafijas Grigaliūnui per brangu ir nelabai patinka, kad spausdinant atspaudu jau neįmanoma pakeisti, jis sumano šilko grafinius vaizdus taškas po taško tapyti ranka. Šio ilgo, kruopštaus ir monotoniško darbo rezultatas – vienietinis kūrinys, „originalas“. Taškų spiečiai, iš kurių atsiranda vaizdo tvarka, neatsitiktinai asocijuojasi su duomenų bazėmis, saugyklomis, kiekybe, informacijos vienetais, skaitmeninėmis technologijomis ar pirminėmis nedalomomis pasaulio dalelėmis.

Ekspozicijos fragmentas

Vis dėlto rastro tapybos parodoje aiškiai per daug, ir man gero kai įdomesni atrodo ankstyvi, šio amžiaus pradžios, o ne „degtukais“ virtę vėlesni paveikslai. Tai serija „Tikra istorija apie Josephą Beusą“ (2000) pagal Herkaus Kunčiaus radijo pjesę su teksto citatomis lietuvių, anglų, vokiečių kalba, pasižyminti painiais, nuotykingais žodžių ir vaizdų ryšiais (prie užrašo „Totorių bendruomenei švenčiant Ramadaną į veltinį susuktas Josepho Beuyso kūnas vėl susijungė su jo galva“ matome kaulą kremtantį šunį), taip pat – mįslinga Vilniaus katedros serija („Visagalė tyla ir migla, arba Vilkas čia Gedimino“, 2002; „Vyras asilo kaukė“, 2005).

iš salių – *fluxus* popiežiaus statula („Fluxus Pope Georges Maciunas“, 2000).

Skulptūras Grigaliūnas kūrė ne vienas, o su skulptoriais (Redu Diržiu, Kaziu Venslovu), ir kažin ar vien tik dėl bendradarbiavimo *fluxus* dvasia. Tačiau saviti skulptūros ir grafikos hibridai – dažyto medžio ar kartono pjaustiniai – yra jo stichija. Už juos menininkas net du kartus (1996 ir 2001) gavo Krasner-Pollocko fondo stipendiją. Laima Kreivytė apie juos viename kataloge rašo: „(...) pjaustiniai – tai pjūklo dailūs čiuožimas. Tik pjūklas čiuožia ne ledu, o (...) medžio paviršiumi. Kartais įvarydamas rakštį autoriui, o kartais – žiūrovui. (...) Ir pjaustinių formos – pačios įvairiausios. (...) Jie hibridiški ir polimorfiški – žvėrelis kaip peizažas, veidas kaip naturmortas, sportbatis kaip cepelinas (...)“.

Polimorfija netrukdo pamatyti, kad čia dominuoja gerovės simboliai – batai, rankinės, motociklai, katės ant sofos ar kruiziniai laivai, nors yra darbų ir apie meno ar žiūros politiką, antai atkišęs pistoletą disnėjiškas gyvulys kaubojaus drabužiais atkišęs pistoletą perspėja: „Atmink, kad menas – tai ne žaidimas“ („Karvių bernas pravarde tamsos šešėlis“, 2002). Labiausiai iš pjaustinių man patinka „Lietsargis“ (2004), lyg atkeliavęs iš 7-ojo dešimtmečio Niujorko, „Piktas angelas“ (2003) – lyg iš tarpukario Paryžiaus, ir homažai („Su meile Brako gitarai“, „Su meile Sezano maudulei“, 2005) – trimačiai paveikslai apie plastinę pjaustinių kilmę, kur spalvos plokštumėlės pakeičiamos išpjautomis dažyto medžio kaladėlėmis.

Beveik visi Grigaliūno projektai paremti viena įdomia idėja (matrica) ir ilgu, gausiu, monotonišku rankų darbu (meno lauke turinčiu moteriškumo konotacijų). Tai, ko gero, svarbiausias jo kūrybos bruožas, nors jai dar būdingas vaizdų flirtas su žodžiais, dėlionės principas, žiūrovo dalyvavimas, bendradarbiavimas, meninis tyrimas.

Paroda veikia iki sausio 14 d.

VDA ekspozicijų salės „Titanikas“ (Maironio g. 3) dirba trečiadieniais–šeštadieniais 12–18 val., sekmadieniais 12–16 val. VGMC galerija „Kairė–dešinė“ (Latako g. 3) dirba antradieniais–penktadieniais 11–18 val., šeštadieniais 11–15 val.

Ypatingos paskirties traukiniai

Paroda Lietuvos Geležinkelių muziejuje

TAUTVYDAS BAJARKEVIČIUS

Kartą, prieš gerus penkiolika metų, buvau užsukęs pasižvalgyti po parodą Šiuolaikinio meno centre. Ji buvo eksponuojama ten, kur dabar yra skaitykla. Atmintyje labiausiai išliko štai toks parodoje sutiktos menotyrininkės Renatos Dubinskaitės portretas: sėdėdama ant vienos iš eilėmis surikiuotų kėdžių, palinkusi link televizoriaus ekrano, kuriame buvo rodomas videodarbas, ji susikaupusi kažką žymėjosi užrašų knygelėje. Tuo metu parodoje mes buvome dviese, tad niekieno netrukdomi (ir netrukdydami vienas kitam) galėjome mėgautis ištaigingu neužpildytos erdvės pojūčiu. Renatos tuo metu gerai nepažinojau, tad mūsų netgi neslėgė rutininis įprasto pasilabinimo įsipareigojimas, kuris būtų neabejotinai sutrikdęs šias anonimiškas ekspozicijos erdvės dalybas. Prabėgus keletui dienų, „Šiaurės Atėnuose“ radau jos rašytą parodos recenziją. Tai buvo esė apie lūkuriavimą laukiamuosiuose. Nėra reikalo ir sakyti, kad ši lūkuriavimo rūšis yra ypatinga. Itin ypatinga savuoju banalumu.

Prisiminiau šį mūsų kolegiškos praeities epizodą atsivertęs užrašų knygelę, kurioje esu pasižymėjęs šį bei tą iš parodos „Ypatingos paskirties traukiniai“ (organizatoriai: Lietuvos Geležinkelių muziejus, Lietuvos dailininkų sąjungos galerija „Arka“, Krokuvos menininkų organizacija „Otwarta Pracownia“; kuratorės Agnė Kulbytė ir Rasa Noreikaitė-Miliūnienė), šiuo metu eksponuojamos Geležinkelių muziejuje. Tiesą sakant, pats tokio muziejaus buvimas Vilniaus geležinkelio stotyje (įkurtas jis antrame aukšte, kiek atokiau nuo laukimo salių) netgi paryškina rutina persimelkusią laiko tėkmę: geležinkelių stoties laikas iš esmės tėra atkarpos nuo vieno traukinio reiso iki kito. Privalai į jas įsiterpti. Muziejus šioje kasdienybėje yra nuokrypis į kitonišką ritmą, su lūkuriavimu iš pažiūros neturintį nieko bendra. Nebent, kaip kad nutiko ir man, esi dar tik atvažiuosiančio traukinio keleivis ir sustojusioje pakeivingoje akimirkoje tau veriasi dar vieno, gretutinio būdravimo akis. Užsimiršti negali ir dėl to, kad, bėgiams kitoje perono pusėje dar neįsilus, turi būtinai pasirūpinti, jog šie du skirtingi laikai tarpusavyje nebeprasilenktų.

Nuolatinė Geležinkelių muziejaus ekspozicija, nors įvairiais požiūriais nepalyginti kuklesnė, šiek tiek primena Technikos muziejų. Monumentalioji dailė, menanti entuziastingus technologinio progreso proveržius, lankytojams suprantama kalba perteikti geležinkelio istorijos vizualizavimo etidui,

nagingą interesantą intriguojantys technologiniai artefaktai, uniformomis ir darbastaliu dabintas geležinkelių administracijos kambario kampelis, laiko dulkėmis užklotos nespaltvotos fotografijos, kruopščiai išdailintas vaikų kambarys su dekoratyvinėmis kalvelėmis tarp puošnių pilaičių riedančiais traukinukais – visa tai tarsi atverta pakeivingai nuovokai, tačiau nepretenzingas ekspozicijos santūrumas neprikišamai kreipia žiūrovo smalsų anapus muziejaus lango, už kurio į abi nykstančio horizonto puses driekiasi kadaise nukloti bėgiai. Ši monotonija tarsi „įžemina“ smalsaujančią ekspozicijos lankytojo dėmesingumą: istorijas pasakojantys artefaktai, ženklai ir nuotoliai ima palengva sutapti su realia daiktų, ženklų ir nuotolių tvarka. Taip tarp jų imi įžvelgti tęstinumą liudijantį punktyrą. Bet šitai įneša ir dvi-prasmybę, nepaliaujančią tikrinti atotrūkio mastelį. Ta dviprasmybė kaskart ir gundo, ir jaudina. O pilkšvame rūke išnykstantys vagonai su savimi ridena palengvėjimą ir nuovargį. Dienai ritantis link vakaro, svarstykklės, kaip įprasta, nusvyra prieblandon.

Regis, panašus dvilypumas junta-mas ir parodoje „Ypatingos paskirties traukiniai“. Laiko atžvilgiu už kitus eksponuojamus kūrinius kaip visada reiklesnė videoprojekcija (tarsi atskira, savarankiška parodos dalis) šikart stebina margu turiniu: modernia televizine grafika išsiskiriantį filmą, pristatantį Lietuvos geležinkelių infrastruktūrą ir jos geografinį kontekstą, keičia traukinio kelionės motyvais sukurta senoji animacija, o šią – geležinkelio istoriją pristatanti dokumentika. Žiūrėdamas šią sudėtinę programą, konferencinės salės principu organizuotoje erdvėje jautiesi it patekęs į improvizuotą kino salę. Netgi turėdamas omenyje, jog tavęs dar nebyliai laukia ant sienų eksponuojami tapybos darbai ir meninės fotografijos, videoprogramos dalims vienai kitą keičiant, kaskart nejučia „persijungi“ į kitą dėmesio registrą. Visai panašiai, kaip kad atsitiktų teminiu pagrindu suformuotoje skirtingų stilistikų trumpametražių filmų programoje. Kaip tik šis įspūdis dar kartą patvirtina, jog kinas ir televizija mums pasakoja istorijas, jas animuoja (plačiausia šio žodžio prasme), iliustruoja, metaforiškai ar faktografiškai sutirština. O laike sustingusios medijos, šiuo atveju – fotografija ir tapyba – tokioje kaimynystėje dar iškalbingiau prabyla kaip atspaudas, pėdsakas, įspūdžio atvaizdas. Juo labiau kad parodoje dalyvaujantys menininkai, regis, siekė perteikti tam tikrą geležinkelio bėgiams, laukiamiesiems, vagonų virtinėms ir monotoniškais nuotoliais nusidriekiančiam keliui būdingą nuotaiką, trukmės patirtį,

Jūratė Janulytė, „Neracionalūs pjūviai V“. 2013 m.

atmosferą bei tonalumą (ir spalvinį, ir emocinį).

Savotišku videoprojekciją ir tapybą jungiančiu dėmeniu galima laikyti Sauliaus Mikalausko fotomontažus „Gedimino sapnas“ ir „Neoninis kaktusas“. Kompiuterinės grafikos tviskesys juose reprezentuoja išvirkščiąją, saviironišką kičo maskaradų pusę. Regis, tokiu būdu pavyksta taikliai perteikti šia strategija įtvirtinamą fasadinio lengvabūdiškumo triumfą. Kol Gedimino kalnas paniurusiai trupa rūdimis apneštoje prietemoje, chemiškai aktyviais atspalviais poliruoti ainių stiklai daugina suplokštėjusias baltadantes Češyro katino šypsenas blizgioje diskotekinių švies-tuvų šviesoje. Sugretinimas tarsi perša ezopišką moralą, bet tokio primetancio įtikinėjimo didaktika mozaikiškose, neišrišamose sudėtingų šiuolaikinių reiškinių kartotėse jau nebeatrodytų labai solidžiai. Tačiau, žinoma, jis rastų savo vietą tirštaspalviame balsų peizaže. Kita vertus, fotomontažai kalba nebent pavadinimais, o šie dažniausiai pasižymi iškalbos taupumu.

Jūratės Janulytės „Neracionalūs pjūviai V“, baltame fone vaizduojantys tarpusavyje elastingai, bet neišpainiojamai persipynusias arterijas (tai galėtų būti vamzdžiai, laidai ir kitokie gysločiai), stilistiškai primena monumentalaus formato avangardinę konstruktyvistinę dailę, op- ir popmeną. Tiesa, dekoratyvus koloritas ir supaprastinta kompozicija šiam paveikslui teikia mažiau svorio ir tokiu būdu priartina prie pramoninio interjero de-koro. Žinoma, pridėtinė vertė šiuo atveju randasi iš kūrinio vietos parodos ekspozicijos kontekste. Vieta atveria aiškiai suformuluotą kritinę perspektyvą.

Kristijono Miliūno miniatiūra „Be pavadinimo“ replikuoja žymųjį Marcelio Duchamp'o paveikslą „Leidžiantis laiptais. Aktas Nr. 2“. Kirba nuojauta, jog ši tapyba imituoja išblukusį fotografijos negatyvą, kuriame vaiduokliška praslinko judesį liudijantis kontūras. Galima apie jį mąstyti kaip apie nereikšmingumo gestą, kuris laiko tėkmėje labiau sutampa su pasyvia užmarštimi ir savaiminiu atsitraukimu, o ne su aktyvia atmintimi ir tikslingu kryptingumu.

Agnės Kulbytės „Perėja“ neria į abstrakčiosios monochrominės tapybos šerdį. Du pilkšvi, išdidinti pėsčiųjų perėjos brūkšniai juodame fone vienu įtaigiu tapybišku motyvu atliepia ištisoms geležinkelio stočių panoramoms, miesto gatvių ir šaligatvių pilkumai, spalviniam daugiabučių mikrorajonų fonui. Asimetriška kompozicija ir pailgų stačiakampių slinktys paveikslo rimčiai teikia vidinės įtampos, tačiau geometrišką dinamiką nustelbia išblukęs spalvos intensyvumas. Akistata su tokiu kūriniu parodoje gali užtrukti ir truputėlį ilgėliau.

Jaceko Dłużewskio kūrinys „Nebūtis įtraukia vairuotoją iš karto po švilpuko“ grįstas siurrealiu naratyvinės užuominos ir sapniško vizualaus siužeto sugretinimu. Vairuotojo siluetas, jį apibrėžianti elipsė ir nedidukas stačiakampis, tapybiškoje vizijoje atstojantis duris, pro kurias į mizansceną skverbiasi gelsva elektrinė šviesa, tarsi pakimba judoje it Malevičiaus kvadratas tuštumoje. Kelionė kartais iš tiesų įtraukia it juodoji skylė, leidžianti sklėsti judesyje taip, it judėtum jau ne tu, o pats judesys. Ši trauka yra kažkokia dvikryptė: valinga inercijos įveika prijaukina

inercijos alkį, jos gravitaciją prabudusioje nežinioje.

Dvi Kristijono Miliūno miniatiūros „Be pavadinimo“ iš abiejų pusių supa gerokai didesnio formato Henriko Čerapo paveikslą „Geležinkelis Papilėje“. Taip susidaro savotiškas triptikas. Pilksvi plotai virš pirmoje miniatiūroje atvaizduoto horizonto, vos įžiūrimo juosvame fone, antrojeje ima atsispindėti ir apatinėje paveikslo dalyje. Schematiškai žiūrint, išblukęs atspindys tarsi nukrenta iš dangaus į žemę. Kitaip žiūrėti nelabai ir įmanoma, nes jokių konkrečių dangaus ar žemės kontūrų šioje paviršiais papilkšvėjusioje judumoje neižiūrėsime. Šis kryptis įvyksta tik žvilgsniui suspėjus nužvelgti chaotišką juosvų ir rudų, storomis kilpomis susivijusių potėpių atspaudą ant baltos drobės Henriko Čerapo paveiksle. Metamorfозės forma abstrakcijoje nereikalauja paaiškinimo apie jos turinį. Ją perprasti tegali nuojauta ir intuicija. Krzysztofo Klimeko „Trasos į Liubliną vakaras“ šią transformaciją padailina: horizontą atkartoja melsvos paralelinės linijos, trūkinėjančios netolygiu punktyru. Rinkdamiesi linijinį ekspozicijos žiūrėjimo būdą pastebėsime, jog kaip tik šioje vietoje juodas fonas slinktimi iš paveikslo į paveikslą užbaigia savo epopėją parodoje. Šito jam pavydėti galėtų bet koks konkretus personažas, atvaizduotas daiktas ar motyvas.

Rasos Noreikaitės-Miliūnienės tapyba irgi gan akivaizdžiai nurodo į impresionistinę dailę. Paveikslų koloritas liudija sąmoningas nuorodas į Van Gogho tapybą. Tai patvirtina ir pavadinimams pasitelkiamas „retrotapybos“ terminas. Tiesa,

NUKELTA Į 9 PSL.

Tarp pradžios ir šviesos

Gedimino Pranckūno fotoparoda „Paskutinė pakyla. Intro“ VDA parodų erdvėje „Krematoriumas / meno krosnys“

VIDAS POŠKUS

Studijų laikais (tai buvo kokių 1996-ųjų vasara) mus, būsimuosius dailėtyros specialistus, vežė praktikuotis (gilinti pirmiausia paminklų matavimo, braižymo, piešimo ir aprašymo įgūdžių) į Žemaitiją. Mus kuruojantis dėstytojas ir Akademijos prorektorius Adomas Butrimas jau buvo gerai žinomas kaip didelis žemaičių patriotas, tad dėl regiono pasirinkimo tartum nekilo klausimų... Kiekvienas studentas turėjo išsirinkti vieną iš duotų temų. Rezidavome ir veikėme vaizdingose Platelių apylinkėse. Man, kaip vienteliui vaikinui tradiciškai moteriškame dailėtyrininkų kolektyve, lyg ir laisvanoriškai buvo rekomenduojama pasirinkti tyrimą fiziškai įpareigojanti tema „Platelių, Beržoro, Gintališkės varpai, varpinės, varpininkai“. Esmė ta, kad turėjau ne tik pašnekinti dar gyvus senolius, kadaise skambinusius šių šventovių varpais, – nemokančiam ir nesuprantančiam žemaitiškai tai buvo nemenkas iššūkis (įdomiausia patirtis susijusi su Beržoro varpininke, kuri, iš pradžių apsimetusi, jog nėra ta, kuo mes ją laikome, paskui tiesiai šviesiai pasiuntė mane ir lydinčią kolegę Lietuvos kryptimi), – bet ir aprašyti bei nubraižyti varpus. Jokių keblumų nekilo Plateliuose ar Gintališkėje, kurių varpinių konstrukcijos leido be didesnių pastangų užsiropšti iki analizuojamų objektų. Tačiau Beržore susidūriau su kuo tikriausiu iššūkiu – du varpai kaboję pačioje karkasinio statinio, apkalto išilginėmis lentomis, palubėje ir nebuvo kaip iki jų normaliai užlipti. Likimo broliai – kartu

praktiką atliekantys grafikai ir juos prižiūrintys dėstytojai (vienas iš jų buvo profesorius Giedrius Jonaitis) – geranoriškai pasiryžo pagelbėti. Iš tos pačios varpininkės pasiskolintas dvi kopėčias jie surišo virvėmis ir, atrėmę į vidurinę varpinės siją, pasiūlė užsiropšti iki nagrinėjamų artefaktų. Nieko neliko – tik apsišarvuoti drąsa (būtent tuomet supratau, jog bijau aukščio) ir kopti link dangaus. Pamenu, kad surištos kopėčios linko, aš sau tuomet dar nebūdingai garsiai ir totoriškai keikiausi (negi dėl tokio dalyko turėsiu mirti?), o apačioje manęs budriai laukė (šermenims daug ruoštis nereikėtų...) du mediniai, juodai dažyti, vietomis pasidabruoti ir padrožinėti katafalkai (dar kartais vadinami šarvonėmis ar tiesiog pakylomis). Kritimo atveju (iki viršaus taip ir neužlipau) būčiau pasismeięs tiesiai ant tų daiktų, skirtų kars-tui bažnyčioje per gedulingas pamaldas padėti... Beje, tuos varpus vėliau ir kur kas kokybiškiau išmatau ir aprašė Povilas Šverebas.

Šią ilgą asmeninę istoriją rašiau tam, kad suprastumėte, jog su Gedimino Pranckūno paroda, skirta būtent bažnyčių priebučiuose ir mūsų dienomis dažniausiai laikomiems katafalkams, turiu labai asmeninių išgyvenimų. Nuo anos nerūpestingai studentiškos vasaros laikų supratau, kam naudojami tokios konstrukcijos daiktai, kad jų paskirtis nekelia optimizmo, kad ir kokie gražūs ir nagingai padaryti būtų. Kita vertus, ši nuotraukų kolekcija jau dabar yra įgavusi ne tik estetinės, bet ir dailėtyrinės, etnografinės, galop – antropologinės vertės, nes kintant šarvojimo ir laidojimo tradicijoms bei papročiams

fotografuojami objektai nenumaldomai tampa dar vienu praeitin dingusio paveldo atšvaitu.

Pats autorius yra įsimbolinę fiksuotų „personažų“ kontekstą žodžiu „Intro“. Turbūt katafalkai daugiausia saugomi bažnyčių prieangiuose (dailės istorikų dar vadinamuose narteksais arba bobinčiais) dėl buitinių priežasčių: viena vertus, ten būna daugiau saugojimo vietos, kita vertus – atnešant karstą su velionio kūnu paskutinėms pamaldoms viskas padėta tartum „po ranka“, „pakeliui“. Tačiau tame esama ir tam tikro simbolizmo – vėlyvosios antikos laikais bažnyčių prieangiai būdavo skirti nekrikštytiems arba nuodėmingiems žmonėms, o viduramžiais ir net vėliau pagal visus ikonografinius kanonus maldininkai meno kūrinių (skulptūromis ir tapyba) būdavo „informuojami“ apie juos anksčiau ar vėliau ištiksiantį Paskutinį teismą bei rojų arba pragarus. Bažnyčioje kiekvieną kartą būdavo atliekama simbolinė kiekvieno tikinčiojo kelionė nuo jo gimimo – prieangio iki Išganymo – altoriaus su Eucharistija. Tad nereikia net ir gedulingų pamaldų. Ir mūsų dienomis į kokios Pusnės, Rokiškio ar Vydeniškių bažnyčių sekmadienio mišių ateinantis papapijietis pradžioje kerta savotišką šiapusinės skaistyklos zoną. Juolab (kas labai gerai išryškinta G. Pranckūno fotografijose) su tiesioginiais mirties atributais ir liudininkais labai ryškiai kontrastuoja ne vienos bažnyčios prieangyje įtaisyti veidrodžiai veidrodėliai su ant lentynėlės padėtomis šukomis (tam, kad paskutinį kartą prieš pamaldas būtų galima pasirūpinti savo fizinio apvalkalo – kūno – grožiu). O katafalkai kantriai laukia – kol kasdien, kiekvieną sekmadienį ar net nelabai reguliariai praeinantys, net į bažnyčių neateinantys asmenys anksčiau ar vėliau pasinaudos jų „paslaugomis“ ir

G. PRANCKŪNO NUOTRAUKOS

atguls ant plačių, ne kartą dažytų ir perdažytų nugarų... Lygiai taip pat simboliška (pats tą neseniai pajutau per savo artimo žmogaus laidotuves), kad šiais laikais populiarėjant (Lietuvos atveju galima sakyti – sugrįžtant) kremavimui, tą pačią laidojimo pakylų funkciją mirusiam žmogui (jo pelenams) atlieka kiti, dar gyvi, urną laikantys ant savųjų rankų.

Tad G. Pranckūno fotografijos yra simbolistinės. Menininkas mato simbolius daiktuose ir vaizdiniuose, iš jų taip pat kuria simbolius. Tai žinančiojo ir tikinčiojo kelias. Manau, kad šiuos vaizdus geriausiai gali perskaityti ir pajauti taip pat žinantys (kalbu kad ir apie tą pačią krikščioniškąją ikonografiją, katalikiškąją liturgiją ir lietuviškus papročius) ir, be abejo, tikintys. Kita vertus, G. Pranckūnas yra universalus (t.y. kur kas plačiau, ne tik kokią nors specifinę auditoriją paveikti gebantis) fotografas. To priežastis – absoliučiai tapybiškos išraiškos priemonės.

Pagrindinis jo nuotraukų ar jų ciklų (prisiminkime kad ir šio autoriaus ciklus-serijas „Vilniaus vaizdeliai“ ar „Valandos. Katedra“) herojus ir personažas yra šviesa. Gal tiksliau – šešėliuotumas. Dar tiksliau – šviesos ir tamsos grumtynės, kuriose, be abejo, šviesa visuomet nugalėta tamsą. Turbūt simboliška ir simptomatiška net tai, kad paroda „Krematoriume“ buvo atidaryta adventiniu laikotarpiu, gruodžio 13-ąją, šviesos nešėjos šv. Liucijos dieną. Užfiksuoti ir įvaizdinti nuolatinėse prieblandose, galima sakyti – egzistenciniuose ūkuose nuolat skendintys bažnyčių prieangiai su juose šmėžuojančiais, iš tamsos (tegu dažnas iš jų būna ir juodai nudažytas) išnyrančiais katafalkais veikia kaip universalus kodas, primenantis lyg ir banalias, tačiau be galo skaudžiai kertančias tiesas – ne tik tai, kad mes visi mirsime, bet ir tai, jog mirtį galima nugalėti...

Paroda veikia iki sausio 14 d.

ATKELTA IŠ 8 PSL.

į tokį atpažįstamą koloritą įterpti kone animaciniai siužetai įneša aki-vaizdžią (savi)ironijos gaidelę ar net šiek tiek sukarikatūrina patį vizualinės citatos gestą. Nuo lietuviškosios tapybos mokyklos tradicijų perne-lyg atsiplėšti vengiantiems meni-ninkams tokie intertekstualūs žaidimai niekada nebuvo tapę kūrybine savastimi. Tad šiuo atveju, atrodo, norėta chameleoniškai apžaišti pačią imitaciją ir kartu šį skeptišką žaidimą iliustruoti teminėmis me-taforiškoms variacijomis. Pažodinį siužeto reikšmių vertimą pateikti būtų nelengva, tačiau reikėtų pasa-kyti, jog parodos kontekste šios sti-listiškai supaprastintos metaforos iš tiesų teikia peno asociatyvioms interpretacijoms.

Patricko Murphy fotografija „Te-lefono būdelė ant geležinkelio plat-formos Čikagos priemiestyje“ šios parodos kontekste išsiskiria jau-kiu romumu. Šis retai kada pasi-telkiamas kaip kontrasto principu veikiantis elementas. Tačiau šiuo

atveju toks sprendimas, regis, pa-siteisina. Grakštaus dizaino stiklinė stotelė, už kurios regi sodybą ir ją nuo geležinkelio bėgių slepiančią sodą, akimirksniu pakeičia atmo-sferišką besitęsiančio laiko tonalumą ir perkelia jį į visai kitą laiko juostą. Įprasti pilkšvo, monoto-niško, lūkuriuojančio laiko atspindžiai parodoje atrodo iki skausmo pažįstami, o ši fotografiška, ame-rikietiška kelio pastoralė tokioje kaimynystėje teprimena išdidintą atviruką.

Labai svarbu, prie ko pripranta žvilgsnis. Ši jo savybė lemia ir tai, prie ko jis linkęs priprasti ir be ko negali apsieiti, kai mato ką nors kitoniško. Apibendrinimas, kuris būtų ne toks reikšmingas profesio-nalaus meno kontekste, bet galėtų būti prasmingas, kai kalbame apie parodą ir muziejų Geležinkelio stotyje.

Paroda veikia iki sausio 16 d.

Geležinkelių muziejus dirba antradieniais–penktadieniais 9–17 val., šeštadieniais 9–16 val.

Ekspozicijos fragmentas

Armėnijos freskos

Restauruotas Sergejaus Paradžanovo šedevras Vilniuje

Nuo sausio 5 d. sekmadienio vakarais pirmąkart Lietuvoje „Skalvija“ rodys originalią Sergejaus Paradžanovo filmo „Granato spalva“ („Nran guyne“, kitas filmo pavadinimas „Sajat Nova“, 1969) versiją. Iš studijoje „Armenfilm“ ir Rusijos kino archyve „Gosfilmofond“ išlikusios medžiagos filmą atkūrė ir restauravo Bolonijos sinemateka bei fondas „L’Imagine Ritrovata“.

Sergejus Paradžanovas (1924–1990) buvo ne tik kino, bet ir įsimintinų koliažų kūrėjas. Todėl trumpam režisieriaus bei „Granato spalvos“ pristatymui pasirinkome įvairių pasisakymų koliažo formą.

Viktoras Šklovskis, literatūros ir kino teoretikas, scenaristas: „Tavo braižas ir mintys – didžio žmogaus. Pažinojau Chlebnikovą, Majakovskį, Pasternaką, Malevičių, Eizenšteiną ir daug kitų. Labai tavimi tikiu! Nesikabinėk prie žmonių. Jie nekalti. Tau dar liko daug metų...“ (Iš laiško Paradžanovui)

Andrejus Tarkovskis, kino režisierius: „Serioža Paradžanovas yra nuostabus! Jis žavus ir protingas, ir rafinuotas, ir delikatus. Jis gyvena siaubingomis sąlygomis ir niekas iš gausių svečių bei tų, kurie su malonumu priima jo dovanas, nenori pajudinti piršto, kad išrūpintų jam butą. Jis neturi nei vandens, nei dujų, nei vonios. Jis serga. Neįtikėtinai geras žmogus...“ (Įrašas dienoraštyje, 1982 m., knyga „Martirologas“)

Zavenas Sarkisianas, Paradžanovo muziejaus Jerevane direktorius: „Paradžanovas gimė Tbilisio antikvaro šeimoje. Jo pasakojimuose tėvas iškildavo tai sen daikčių supirkinėtoju, pardavinėjančiu nikeliuotas lovų sienneles, tai sėkmingu avantiūristu, slapta parduodančiu vertingus koljė. Vienoje pasakojimo versijų jaunasis Paradžanovas priverstas ryti safyrus ir rubinus, kad jų nerastų per kratą. Tačiau meilę seniems daiktams Paradžanovas tikrai įgijo vaikystėje ir visą gyvenimą praleido begaliniame stalių, kilimų, ikonų ir siuvinėtų audinių verpete. Jis puikiai išmanė antikvariatą, azartiškai jį supirkinėjo ir perpardavinėjo, dekoravo draugų butus ir galėjo pasitikti svečių fraze: „Ką atnešei? Ką parduodi?“ Neatsitiktinai vienos jo bylos fonas yra kaltinimai spekuliacija. Iki šiol populiarūs pasakojimai apie kažkokių begalinius Paradžanovo turtus, paveldėtus iš tėvo, kuriuos sovietų milicija norėjo rasti, bet nesugebėjo. Tačiau esmė buvo visai ne pinigai: Paradžanovas galėjo muziejinio lygio daiktą padovanoti atsitiktiniam žmogui ir partempti namo švelniai glausdamas prie savęs surūdijusį dviračio ratą – jis mylėjo, puoselėjo ir apgyvendino daiktų pasaulį visiškai nesavanaudiškai. Paskui viskas buvo

Sergejus Paradžanovas

panaudojama koliažams, kostiumų eskizams, filmams. Jo draugas operatorius, pavadinęs „Granato spalvą“ idealia komiso parduotuve, juokavo tik iš dalies.“ (Iš prisiminimų apie S. Paradžanovą)

Aleksejus Munipovas, žurnalistas, menotyrininkas: „Pasirodžius „Užmirštų protėvių šešėliams“ Paradžanovas suprato, kad Ukrainoje jam nebeleis filmuoti – „Kijevo freskas“ uždarė, kiti siūlymai buvo torpeduojami. Patartas Šklovskio jis rašo scenarijų apie armėnų poeto Sajat Nova gyvenimą, scenarijus džiugiai priimamas „Armenfilm“ kino studijoje: apie „Užmirštų protėvių šešėlių“ sėkmę čia girdėjo, o apie nutrauktus kino bandymus Kijeve – ne.

„Sajat Nova“ tampa svarbiausiu Paradžanovo filmu: tai atgijusios viduramžių Armėnijos freskos, spalva trykštančios statiškos mizanscenos-metaforos, šalia kurių apibūdinimas „poetinis kinas“ atrodo kaip sausa buhalterinė ataskaita. Filme nėra dialogų, vos nuspėjamas siužetas, poetą jaunystėje vaidina jaunutė Sofiko Čiaureli (iš viso filme jai teko šeši vaidmenys).

Paradžanovas užsisako filmui kailių ir karakulių iš „Sojuzpušnina“ (1931 m. įkurtas susivienijimas, monopolizavęs kailių prekybą SSRS ir eksportą užsienyje, – *red. past.*) fondų, antikvarinius persiškus šalius ir kilimus, asistentai kalnų kaimuose supirkinėja senovinį sidabrą kibirais tikrąja to žodžio prasme, o pirmosios filmavimo dienos pabaigoje režisierius siunčia į Kino komitetą keistą telegramą: „Šešioliktą rugpjūčio po dviejų mėnesių

laukimo buvo paskirta filmavimo diena, kuri visiškai nepasisekė. Reikčiau uždaryti filmą ir po to apskritai išeinu iš kinematografo. Man pakanka „Kijevo freskų“ ir Tarkovskio represijų.“ Demaršo priežastis – kilimų plovimo scenoms jam nerado masuotės iš tikrų kurdžių. Kadre matyti tik kulnai, bet armėnų kulnai režisieriui netinka.“

Olegas Kovalovas, kino istorikas, režisierius: „Sergejaus Paradžanovo biografija taip atitinka masių įsivaizdavimą apie „prasto genijaus“ gyvenimą, kad atrodo kaip beletristo fantazija. Čia ir tarsi perkūnas iš gryo dangaus nugriaudėjęs šedevras, ir pasaulinė šlovė, ir valdžios persekiojimas, ir metai, praleisti už spygliuotos tvoros, ir draugystė su garsenybėmis, ir namai – gerbėjų piligrimystės vieta, ir kelionės po pasaulį, apstulbintą triukšmingo ir ekspresyvaus mestro pokštų... Bet kiekviename šios biografijos mazge – paradokšas, laužantis įprastos mitologijos taisykles.

Filmas „Užmirštų protėvių šešėliai“ (1964) iškart pripažintas šedevru. Jis stulbino ekstatišku grožiu ir atrodė pagimdytas gamtos stichijų. Praradimų tragizmas ir meilės švelnumas, gyvuliškas jausmingumas ir šviesus liūdesys, apėigų siautulyis ir kasdienybės proza čia susilydė į galingą būties akordą, „tiesos akimirką“, giminingą saulės smūgiui.

Taip garsiai apie save pareiškiamą kelio pradžioje. Bet kai pasirodė „Užmirštų protėvių šešėliai“, Paradžanovas kine buvo dirbęs jau dešimt metų ir jo ankstesni darbai

nežadėjo nieko ypatingo. Kas būtų galėjęs nuspėti, kad po filmo, kuriame kalnakasių brigada „perauklėja“ religingą merginą, jis sukurs filosofinę parabolę, pilną religinių motyvų?..

„Užmirštų protėvių šešėlių“ savitumas tarytum išstūmė filmą už sovietinio kino konteksto, nors jis ir tapo dėsningu kulminaciniu sovietinio „atlydžio“ akordu. Filmas apdainavo aistrų pasaulį ir „sugrįžimą prie šaknų“, gynė asmenybės vertę ir sėjo abejones „kolektyvine“ tiesa. Paradžanovas išvedė šiuos motyvus į būties lygmenį.

Iš esmės filmas atitiko tą naujau-sio meno atšaką, kurios labiausiai nekontentė sovietų dogmatikai, – pokario egzistencializmą. Jausmingi ir ekspresyvi „Užmirštų protėvių šešėliai“ paradoksaliai buvo toji „nekomunikabilumo poema“, kuri dažniausiai asocijavosi su protingais ir hermetiškais Alaino Resnais ar Michelangelo Antonioni filmais. Po „Užmirštų protėvių šešėlių“ ir jų dinamikos, stiliaus priemonių ir spalvų pliūpsnio „Granato spalva“, priešingai, nustebino estetizuotu statiškumu ir rafinuotu asketizmu. Didžiojo armėnų viduramžių poeto Sajat Nova gyvenimo kelią Paradžanovas parodė pasitelkęs senųjų miniatiūrų stilių, filmo kadrai priminė „stebuklingojo žibinto“ plokšteles, kreipė link šiuolaikinės archaikos asociacijų. Tačiau šios rafinuotos, lėtu ritmu besikeičiančios kino kompozicijos kažkokių nesuprantamų būdu buvo itin kinematografiškos.

Nebūdamas joks politinis kovotojas, 8-ajame dešimtmetyje Paradžanovas tapo pačiu netikėčiausiu „sąžinės kaliniu“, juk, regis, režimui nebuvo reikalo taip žiauriai bausti ekrano fantazijų autorių. Neabejoju, kad valdžia būtų susitaikiusi su Paradžanovo eksperimentais, o laikui bėgant ir įkėlusį jį į „sovietinio daugianacionalinio“ kino vitriną, jei režisierius nors truputį būtų laikęsis režimo ir kūrybinės inteligentijos žaidimo taisyklių. Juolab kad tada menininkui jau nebereikėjo būti visišku niekšu. Kad leistų kurti filmą, reikėjo tik išspausdinti kelias ritualines frazes apie „brangią partiją“ ir išgerti arbatos Kino komitete. Arba bent jau nekeikti režimo ant kiekvieno kampo, viešai nedemaskuoti nomenklatūros „šventenybių“ bei jos pajamų.

Sąlygiškai vegetariškais laikais toks mokestis už galimybę kurti filosofines fantazijas atrodė beveik simboliškas. Net geriausi meistrai mokėsi įgyti tas „apsaugines spalvas“, apie kurias sukūrė filmą Krzysztofą Zanussį. Gelbėdamas „Ivaną Rüstųjį“ Sergejus Eizenšteinas klausėsi nuobodžių „tautų tėvo“ pamokymų, Andrejus Tarkovskis kantriai aiškino Filipui Jermašui (Sąjunginio kino komiteto

pirmininkas, – *red. past.*), kodėl „Vaidrodžio“ herojė užsinorėjo paskraidyti sapne. (Ir juk „Ivanas Rūstusis“ pasiekė mus, juk Tarkovskiu leido perfilmuoti „Stalkerį“...). Bet neįmanoma įsivaizduoti, kad Paradžanovas – vulkanas, orakulas, keikūnas ir patologiškas plepys – pasakytų nors žodį valdančiųjų kalba.

Kuo tvirčiau buvo veržiami ideologiniai „varžtai“, tuo labiau jis laisvėjo ir nebebuvo galima jo sulaukyti nuo beprotiškų ir neapdairių žingsnių. Totalitarinėje visuomenėje, kur viską lemia asmeniniai santykiai, ar protinga erzinti valdininkus ir demonstratyviai nepasirodyti pirmoje uždaroje filmo „Granato spalva“ peržiūroje? Bet Paradžanovui buvo šlykštu net priartėti prie Kino komiteto, ką jau ir kalbėti apie filmų „pramušinėjimą“. Kaip ir iš savo filmų struktūros, jis nuosekliai šalino iš savo gyvenimo viską, kas neturėjo nieko bendra su menu, tarsi siekdamas idealiai įkūnyti mitą apie laisvą ir nepriklausomą genijų. Regis, dėl šio savo „pagrindinio kūrinio“ jis erzino valdžią, lindo į akis, gaisro laiką bufonadoms ir nebūtinai išsišokimams. Todėl iš pirmo žvilgsnio iracionalios represijos prieš Paradžanovą buvo ne išprotėjusios valdžios keistenybė, o dėsningas rezultatas, apie kurį dar 1924 m. traktate apie architektūros prigimtį rašė Kazimiras Malevičius, tvirtindamas, kad viską vienai politinei minčiai pajungiančios sistemos ir menas iš esmės yra priešiški vienas kitam, nes jie nie nors truputį nesutaria, sistemoms prisipildo kalėjimų kitaip mąstantiems. (Iš teksto apie Sergejų Paradžanovą leidinyje „Naujausia rusų kino istorija. 1986–2000“)

Sergejus Paradžanovas: „1969 m. sirgau abipusiu plaučių uždegimu. Gulėjau ligoninėje, jaučiau, kad mirštu, ir maldavau gydytojo pratęsti gyvenimą bent šešioms dienoms. Per tas šešias dienas parašiau scenarijų. Jame kalbu apie savo vaikystę. Kai Tbilisis pradėjo plėstis, senos kapinės tapo miesto dalimi. Tada mūsų šviesi, skausi ir saulėta vyriausybė nusprendė panaikinti kapines ir paversti jas kultūros parkais, t.y. medžius, alėjas palikti, o kapus ir antkapius sunaikinti. Atvažiuoja buldozeriai ir griaua kapines. Tada į mano namus ateina dvasios – mano protėviai, nes jie tapo benamiais. Mano senelis ir mano senele, ir ta kaimynė, kuri man pasiūvo pirmuosius marškinius, tas kaimynas, kuris pirmas mane išmaudė turkiškojeirtyje. Galiausiai aš mirštu ant jų rankų ir protėviai mane laidoja. Iš visų mano neparašytų ir neįgyvendintų scenarijų iš pradžių norėčiau pastatyti šitą...“ (Scenarijaus „Išpažintis“ įžanga)

PARENGĖ KORA ROČKIENĖ

Penki savaitės tekstai

ILONA VITKAUSKAITĖ

1. Straipsnyje „Sight & Sound“ Alexander Jacoby supažindina su dešimt ryškiausių japonų kino „aukso amžiaus“ aktorių. „Jeigu norite ką nors pasakyti apie Japoniją, turite sutelkti dėmesį į moterį“, – sakė aktorė Hidari Sachiko. Daugelis kanoninių japonų filmų – tai moterų patirčių studijos, ypač pirmaisiais pokario dešimtmečiais. Šiuo laikotarpiu kurtų filmų grožis ir subtilumas daugiausia priklausė nuo puikių aktorių, kurių sodrūs, niuansų kupini vaidmenys padėjo atskleisti, ką reiškė būti moterimi dramatiškų socialinių transformacijų akivaizdoje. Kaip teigia kino istorikai Josephas Andersonas ir Donaldas Richie, japonų kinas – tai vyrų režisierių kinas, tačiau jį nulėmė filmuose vaidinusių aktorių asmenybės, jos buvo kūrėjos ir interpretuotojos. Juk neįmanoma galvoti apie Yasujiro Ozu kiną neprisimenant švelnios Setsuko Haros šypsenos arba apie Mikio Naruse kiną be Hideko Takamine traukos ryžto ir emocinio gylio. Net viską kontroliuoti filmavimo aikštelėje mėgęs režisierius Kenji Mizoguchi apie aktores Isuzu Yamada ir Kinuyo Tanaka yra sakęs, kad nebuvo jokios prasmės bent kiek koreguoti jų vaidybą. Jis tegalėjo pritarti moterų vaidybos stiliui ir rasti tinkamą ritmą jų judesiams.

2. Visada nekantriai laukiau kiekvieno Paulo Thomo Andersono filmo,

šįkart teks palaukti iki pavasario, kol naujausias režisieriaus filmas „Nematomas siūlas“ apie 6-ojo dešimtmečio Londono mados pasaulį (nors pagrindinio personažo prototipas – ispanų dizaineris Cristóbalis Balenciaga) pasirodys Lietuvos kino teatruose. Tačiau pažintį su filmu siūlau pradėti jau dabar. Interviu „Entertainment Weekly“ režisierius prisipažįsta, kad po hipškos „Žmogiškosios silpnybės“ (2014) jis norėjęs kurti filmą apie madingus žmones (*fancy people*), taip pat kad filmas – savotiška Alfredo Hitchcocko „Rebekos“ (1940) versija. Ir nors daugumos Andersono filmų veiksmas vyksta Kalifornijoje, o pats režisierius aiškiai suvokia savo kalifornietišką tapatybę, būtent pagrindinį vaidmenį filme kūręs Danielis Day-Lewisas yra garantas, kad režisierius „neatrodys kaip slėnio berniokas“.

3. Paulo Thomo Andersono sugrįžimo į didžiuosius kino ekranus proga siūlau prisiminti kiek senesnę (kone prieš trejus metus parašytą) Steve'o Ericksono straipsnį apie režisierių „Paulas Thomas Andersonas ir atstumtųjų kinas“. Jame Ericksonas rašo, kad bent du Andersono filmai – „Pašėlusios naktys“ (1997) ir „Bus kraujo“ (2007) puikuoja tarp dešimties geriausių pastarųjų dešimtmečių amerikiečių filmų. Diskutuoti būtų galima ir dėl kitų filmų, pavyzdžiui, „Magnolijos“ (1999). Nors savamokslio Andersono filmai pagrįstai gali kam nors nepatikti dėl individualaus

intelektu ar skonio, nė vienas iš jų negali būti „nurašytas“, jie per daug saviti, ką jau ir kalbėti apie nepriekaištingus aktorių darbus. Pasak Ericksono, Andersonas sukūrė atstumtųjų kiną: kiekvienas filmas rodo įvairių sektų ritualus bei neviltį. O jo personažų išgyvenamą krizę apibūdina pinigai ir religija, nesvarbu, ar tai krikščionybė, ar branduolinio amžiaus sektos, ar su galia sumišęs *New Age* misticismas. Režisierius pradėjo nuo naktinio Las Vegaso vaizdų debiutiniame „Sėkmės aštuntuke“ (1996) ir kone „nekalto“ epo apie pornografijos verslą „Pašėlusiose naktyse“. Po to buvo amžiaus posūkį vaizduojantis „Bus kraujo“, pokario realybė „Meistre“ (2012), anarchiškos paskutinės hipių dienos „Žmogiškoje silpnybėje“.

4. Rašytojas Bretas Eastonas Ellis straipsnyje „T Magazine“ Joaquina Phoenixą vadina dvasingiausiu ir vienu geriausių savo kartos aktorių. Phoenixas pradėjo vaidinti aštuonerių, tačiau tik sukūręs aistringą įsimylėjęlio Emeto vaidmenį Guso Van Santo juodojoje komedijoje „Mirti dėl...“ („To die for“, 1995) jis atsiskleidė kaip jaunas aktorius, kurio negalima ignoruoti. Kitaip nei jo tragiško likimo brolio Riveso, kuris lengvai galėjo perteikti tipišką amerikietišką berniokiškumą, Joaquino grožis buvo tamsesnis – nutrūktgalviskas ir pažymėtas satyro šypsenos; randas virš lūpos suteikia šiam aktoriui grėsmingumo, tačiau kartu jis atrodo be galo pažeidžiamas. Ridley

„Nematomas siūlas“

Scotto „Gladiatorius“ (2000) jį padarė žvaigžde, paskui sekė kiti hitai – „Ženkilai“ (2002), „Ties jausmų riba“ (2005) ir „Mes valdome naktį“ (2007). Kaip teigia Ellis, sprendžiant iš šių vaidmenų, Phoenixas visiškai nenori patikti žiūrovams, bet Jameso Gray'aus „Tarp dviejų mylimųjų“ (2009), kuriame Phoenixas vaidina savižudį fotografą, jis yra simpatiškas ir žavus kaip ir bet kuris kitas savo kartos aktorius. Kritikų pasmerktame *mockumentary* „Aš vis dar čia“ (2010, rež. Casey Affleck) Phoenixas vaidina „tikrą“ save – aktorių, nusprendusį nebesifilmuoti, kad galėtų tapti reperiu. Pasak Phoenixo, jis žinojo, kad filmas gali tapti nesėkme, tačiau tai buvo galimybė dirbti taip, kaip jam labiausiai patinka: neieškant tinkamo apšvietimo, nesimokant atmintinai teksto, išeinant iš komforto zonos. Po „Aš vis dar čia“ sekė iki šiol bene stipriausi aktoriaus vaidmenys filmuose „Meistras“, „Ji“ (2013), „Kartą Niujorke“ (2013), „Žmogiškoji silpnybė“ ir Lynne Ramsay „Iš tiesų tavęs niekad čia nebuvo“ („You Were Never Really Here“, 2017), kuris šiemet Kanų kino festivalyje aktoriui pelnė apdovanojimą už geriausią vyro vaidmenį.

5. Richardas Brody „The New York Times“ recenzuoja naujausius dviejų Michaelio Haneke's sekėjų filmus – švedo Rubeno Östlundo „Kvadratą“ ir graiko Yorgoso Lanthimoso Lietuvoje dar nerodytą „Šventojo elnio nužudymą“. Išryškindamas, kaip šių filmų autoriai seka ir Haneke's temomis, ir stiliumi, Brody rašo: „Nepaisant kiek skirtingų politinių teiginių, visi trys kino kūrėjai pritaria populistiniam nepasitenkinimui, gi-lina priešiškomą liberaliai visuomenei, nesiūlo jokių pokyčių ar patobulinimų, „neapverkia“ jokio tragiško konflikto, o greičiau kritikuoja liberalią visuomenę ir jos ironišką lengvabūdiškumą, niekina institucijas, normas, papročius ir pirmiausia – išsilavinusią miestų buržuaziją, jos profesines kompetencijas ir palaikomą administracinę tvarką. Prestigę meninio originalumo suteikti pokytį sąmonėje ar naują patirtį, jie siūlo užkietėjusį realizmą, kuris kitus įmurkdo į purvą, o jų rankos lieka švarios. Tai reakcingas, snobiškas kinas, priartėjantis prie radikalios dešinės kultivuojamo atmetimo, iš esmės jis nesiskiria nuo radikalios kairės ir jos išdidaus, pasitikinčio savimi, žmogiškumą neigiančio cinizmo.“

Veidmainystė kaip norma

Klaipėdos jaunimo teatro premjera „Nuogas karalius“

INGRIDA RAGELSKIENĖ

2017 m. gruodžio 28 d. žiūrėdama Klaipėdos Jaunimo teatro spektaklio „Nuogas karalius“ premjerą išgyvenau prieštaringus jausmus. Sakyti tiesą, rašyti tiesą, niekada neveidmainiauti – maždaug tokios sparnuotos tezės vis sukasi teatro kritiko galvoje kiekvieną kartą prieš žiūrovų salėje užgęstant šviesai ir pasineriant į tai, ką galėtume pavadinti teatro stebuklo mirksniu arba tiesiog spektaklio pradžia. „Nuogas karalius“ vertė suklusti ir įsijungti budrumo režimą – premjeros anonsas režisieriaus Valentino Masalskio lūpomis žadėjo „suteikti malonumą visai šeimai“ ir kartu pakalbėti „apie mūsų visuomenės aklumą, apie mūsų ribotumą, pritaikymą ir susitaikymą su esama situacija“.

Turiu pripažinti – publikai tikrai buvo suteiktas malonumas. Buvau

užliūliuota virtuoziškos keturių mobilių širmų-ekranų choreografijos, apakinta, gerąja to žodžio prasme, medijų, garso ir šviesų sintezės efektų, sužavėta virtuozišku temos atlikimu. Smagu, kad bėgant šimtmečiams senoje pasakoje galima rasti naujų klodų. Klaipėdos jaunimo teatras dar sovietmečiu nuvalkiotą vaikišką tiesą „O karalius tai nuogas“ keičia universalesniu šūkiu: „Kvailiai nemato, o protingi mato!“

Šioje tezėje ir klampiamame spektaklio visai šeimai turinyje slypi ir didelė sarkastiško juoko dozė, ir dideli pavojai. Mes, žiūrovai, stebime gana mielas, šaržuotas, išradingai animuotas personažų išnaras: du ministrai, du ne ką už juos geresni ar prastesni liaudies atstovai (-ės), du žaismingi siuvėjai apgavikai ant riedučių ir mielas iki šleikštumo Karalius jo Didenybė Asmenukė. Situacija atpažįstama kiekvienam globalios virtualybės tinklo kasdieniam vartotojui – prieš

mus klasikiniai *nature morte* arba negyvos gamtos atstovai. Ryškūs, deformuoti, pabrėžtinai negyvi ir nekeliantys jokio noro susitapatinti, jų atžvilgiu išgyventi galima tik viena – negailestingą pašaipą ir demaskuojantį juoką.

Už estetinę švarą ir išradingus kostiumų sprendimus turėtume būti dėkingi spektaklio dailininkui. Nors anonsuose ir socialiniame Klaipėdos jaunimo teatro profilyje dailininko autorystė neskelbiama, drįsčiau spėti už preciziško, grafiškai lakoniško scenos erdvės ir personažų kostiumų sprendimo slepiantis scenografės Paulės Bocullaitės talentą. Tai dailininkė, gebanti kurti teatrą akimis, todėl viena iš didžiausių „Nuogo karaliaus“ akistatos malonumų yra vizualinis tyrimas koduojant mikropaslapstis, metaforas, susirangiusias kruopščiai apgalvotose scenovaizdžio detalėse. Velnias slypi smulkmenose, sako sena liaudies

patarlė, o viena įdomiausių Lietuvos teatro scenografių pridaigsto šmaikščių užuominų: rožinių puokūčių, kuriais puošiasi dvi liaudies atstovės nuo batelių iki plaukų kuodukų, ryškių plastikinių pinigų ar sumuštininių lagaminėlių ministrų rankose ar visu grožiu finale demonstruojamų jo Didenybės kūno spalvos pėdkelnių, visu perimetru išpuoštų mini kutukais. O dar tos nepamiršamos storapadės, švytinčios plastiko šlepetės, kuriomis apautos grakščios Karaliaus (aktorius Gytis Šimelionis) kojos...

Karalius nuo pirmų videotransliacijos kadrų išlieka centrine veiksmo figūra. Jis yra toji vyšnaitė, puošianti riebę, tirštai susisluoksniavusį, totaliai cheminių mūsų pasaulio virtualų tortą. Juo mes pasveikiname kiekvieną dieną šiame melo, iškreiptų prasmų ir prievartos matricoje. Pats savaime Karalius nėra nei geras, nei blogas. Jis – tiesiog iliustracija, statistas dar

„Nuogas karalius“

E. SABALIAUSKAITĖS NUOTR.

vienoje beprasmėje mūsų amžiaus asmenukėje. Karalius lygus ir prieš ministrus, ir prieš liaudį, ir prieš tuodu jaunus ir verslius apgavikus, rengiančius jį nesamu drabužiu, ir net prieš mus – žiūrovus. Mane vis dar glumina ši lygybė bei niūriai šmaikšti mūsų laiko diagnozė klaipėdiečių spektaklyje. Žiūrovai gražiai reagavo į šį piktą paskvilį Anderseno pasakos tema ir joks vakas finale nesusuko „O karalius tai nuogas!“.... O gal tas šūksnis liko neišgirstas, nuslopintas publikos juoko, juk kai kvatoja kvailiai, išmintingiems geriau patylėti.

Pasižadėjimų sąrašas

Krėsle prie televizoriaus

Šventės vargina. Jos reikalauja džiaugtis viskuo, net nesibaigiančiu lietumi, daug valgyti ir klausytis sveikinimų. Ypač rėžia ausį lietuvių politikų žodžiai. Žiūriu į juos ir su prantu, koks siaubas būtų atsidurti kartu prie vieno šventinio stalo. Bet juk kažkas to neišvengia. Galiu įsi-vaizduoti, kokios liūdnos jų šventės, todėl ir nesiskundžiu. Tačiau lietuvių sugebėjimas sujungti krikščionybę, pagonybę ir kinų zodiako ženklus negali nestebinti: „Panoramos“ reportaže iš Katedros aikštės tautiečiai laukia Naujųjų, bet kalba apie šuns metus ir nuoširdžiai tiki, kad šie gyvūnai atneš jiems laimę. Mes su šuneliu per Kalėdas ir ypač per Naujuosius jaučiamės lyg gyvendami ties fronto linija – nuolat griaudėja fejerverkai ir petardos. Tai prastas fonas net atmintinai žinomiesiems filmams, kuriuos paprastai rodo per šventes. Bet griausmai greitai baigsis, visi ir viskas sugrįš į savo vietas ir bus galima sau leisti ramiai pasižiūrėti gerą filmą.

Pavyzdžiui, Alejandro Gonzálezo Iñárritu „Žmogų-paukštį“ (TV1, 7 d. 21 val.). Nuo jo triumfo per „Oskarų“ ceremoniją jau praėjo

pakankamai laiko ir bus galima pasižiūrėti filmą iš tam tikros distancijos, juolab kad ir „Žmogus-paukštis“, matyt, neišvengė to, ką galima pavadinti sėkmės devalvacija. Paprastai bet kuris toks aukštai įvertintas kūrinys iškart sulaukia daugybės mėgdžiojimų, pakartojimų, imitacijų. Todėl įdomu, ar filmas dar gali būti suprstas ir jaudinti. Panašūs klausimai kyla ir pagrindiniam filmo veikėjui – kadaise garsiai Holivudo žvaigždei Riganui Tomsonui (Michaelas Keatonas vaidina beveik save). Riganą visi prisimena tik kaip populiaraus filmo superžvaigždę Berdmeną ir jis nusprendžia išbandyti savo jėgas Brodvėjaus scenoje, kuri gal net baisiau už tikrą fronto liniją, nes savi gali žeisti skaudžiausiai. Riganas stato Raymondo Carverio pjesę „Apie ką kalbame, kai kalbame apie meilę“ ir vaidina joje pagrindinį vaidmenį. Jį slegia atsakomybė ir baimė, kad gali nepavykti. Juolab kad į spektaklį jis sudėjo ne tik menines ambicijas bei savo pinigų, bet ir lūkesčius susitaikyti su savimi ir artimaisiais – mylimomis ar mylėtomis moterimis, narkotikus

norinčia mesti dukterimi. Neatsitiktinai viena svarbiausių scenoje jo herojaus sakomų frazių yra „Aš neegzistuoju!“, o bene nuoširdžiausias paties Riganos prisipažinimas (pirmiausia sau): „Manęs nebuvo mano gyvenime.“

Iš pirmo žvilgsnio gali pasirodyti, kad tai tradicinė Holivudo taip mėgstama istorija apie amžiaus ar kūrybinę krizę išgyvenantį menininką. Tačiau režisierius nuo pat pirmų kadru, kai matome levituojantį Riganą, leidžia suprasti, kad pasakojimas bus kitoks. Jis pasiūlo iškart kelis požiūrio taškus – tikrovišką ir vaizduotės. Todėl filmas pri- mena labirintą, kuriame kartu su Riganu galima klaidžioti po teatro užkulisius ir aktorius fantazijos užkaborius, po Niujorko gatves ir neseną kino istoriją. Šio labirinto vientisumo įspūdį sustiprina Emanuelio Lubezkio kamera, itin meistriškai sukurianti nepertraukiamo veiksmo ir erdvės įspūdį.

Riganas nejaukiai jaučiasi socialinių tinklų erdvėje. Tai puikiai atskleidžia epizodas, kai pusnuogis aktorius bėga per Taimso aikštę, o praeiviai filmuoja Žmogų-paukštį savo telefonais. Riganas taip ir negali suvokti, kad būtent šie feisbuke ar tviteryje atsidūrę vaizdai ir liudija jo populiarumą.

Jeremy Kagano filmas „Didvyriai“ (LRT Kultūra, 6 d. 21 val.) sulaukė didelio populiarumo tada, kai internetas dar neegzistavo. Sukurtas 1977 m., jis vienas pirmųjų prabilo apie neseniai pasibaigusį karą Vietnamo ir apie traumas, su kuriomis grįžo namo ten kariavę amerikiečiai. Džekas (Henry Winkler) vienas tokių. Jį vis dar kankina košmarai. Džekas vyksta į Kaliforniją, kur su kitais karo veteranais nori šeimininkauti fermoje. Autobuse jis sutinka ką tik sužadėtinį

„Žmogus-paukštis“

palikusią Kerol (viena garsiausių 8-ojo dešimtmečio amerikiečių aktorių Sally Field). „Didvyrių“ istorija paprasta ir, bijau, visai nuvertėjusi šių dienų žiūrovo akyse, bet gali sudominti kitokio kino gerbėjus, nes šiame filme Harrisonas Fordas pasirodė iškart po pirmųjų „Žvaigždžių karų“.

Viena mano pažįstama vis skundžiasi, kad nebeliko filmų apie meilę. Meilės ryšys su vedusiu vyru, žinoma, ne pats geriausias variantas, bet Nickas Cassavetas komedijoje „Kita moteris“ (TV3, 7 d. 22.30) rodo, kaip įžeista moteris (Cameron Diaz) susidraugauja su meilužio žmona (Leslie Mann) ir abi nusprendžia pagaliau atkeršyti niekšui, kurį suvaidino gražuolis Nikolajus Costeris-Waldau. Toddo Phillipso „Vingiuotas kelias namo“ (LNK, 7 d. 22.30) – taip pat komedija. Jos veikėjai – du vyrai. Architektas Piteris (Robert Downey jaun.) rengiasi tapti tėvu ir yra ties nervų krizės riba. Apsirūkiusio Etano (Zach Galifianakis) mašina jie per visą Ameriką važiuoja į Los Andželą, kad suspėtų į gimdymą. Situacija scenaristo pritempta už ausų, personažai pernelyg šaržuoti, bet yra juokingų dialogų ir situacijų, pasišaipančių iš politinio korektiškumo, o gal net iš amerikietiško sentimentalumo.

To negalėčiau pasakyti apie „Snobo kinę“ rodomą Susan Johnson filmą „Mergina su principais.

Kerė Pilbė“ (TV1, šįvakar, 5 d. 22.45). Filmo herojė, kurią suvaidino būsima lietuvių kino žvaigždė Bel Powley, visada jautėsi geniali. Būdama aštuoniolikos ji baigė literatūrą Harvarde, o dabar leidžia dienas ir naktis gražiam Niujorko lofte tobulindama paniekos jausmą. Piktintis visada bus kuo, pavyzdžiui, šiuolaikinės kultūros moraliniu supuvimu, vartojimu, bukais praeiviais. Tačiau žiūrovams bus greit paaishkinta, kad po cinizmo ir didybės manijos kauke slepiasi būtybė, bijanti palikti komforto zoną ir tapti suaugusi. Iš psichoterapeuto Kerė gauna sąrašą, ką turi padaryti iki metų pabaigos. Jame kiekvienas pamatys ką nors sau, nes Kerė turi susirasti draugą, nueiti į pasimatymą, padaryti kažką, ką mėgo vaikystėje, ir pan. Nors filmo veikėja ir buvo pavadinta „hipsterių Bridžita Džouns“, iš tikrųjų „Mergina su principais. Kerė Pilbė“ ne apie tai. Jis apie tai, kad laimė pasiekama prisitaikant, o ne maištaujant. Bijau, kad šis kičinis ir pretenzingas konformizmo pašlovinimas daug pasako apie kartą, kuri vadina save kūrybinga, jauna ir genialia. Todėl patariu dar kartą pasižiūrėti į ką tik sudarytą savo sąrašą. Gal ne viskas, ką nusprendėte padaryti šiais metais, yra tai, ko jums reikia?

Jūs –
JONAS ŪBIS

„Vingiuotas kelias namo“

Apie „Šerkšną“ kitaip

Šarūno Barto filmas Ukrainos kino kontekste

Prieš pat Naujuosius šiuolaikiniam menui ir literatūrai skirtame tinklalapyje colta.ru pasirodė Vasilijaus Koreckio ukrainiečių kino apžvalga. Kritikas pradeda straipsnį teiginiu, kad jam asmeniškai pagrindiniu metų atradimu tapo naujasis ukrainiečių kinas. Aptardamas penkis pernykščius filmus, Koreckis išskyrė Šarūno Barto „Šerkšną“, pažymėdamas, kad svarbiausią Ukrainos metų filmą sukūrė lietuvių režisierius. Pateikiame „Šerkšnui“ skirtą straipsnio dalį.

Pagrindinis ukrainiečių metų kino projektas, nufilmuotas kelių šalių teritorijoje ir su reikšmingu

finansiniu Ukrainos valstybės indėliu – tai bendros gamybos filmas (prancūzų pusei atstovauja Vanessa Paradis, sukūrusi mikroskopinį užsienio korespondentės vaidmenį), faktiškai dokumentuojantis karą Rytuose (vis kadre pasirodantys Ukrainos armijos kariai – tikri, kiekvienas jų sako stichišką asmenišką monologą apie karą, jo prasmę ir siaubingas aplinkybes). „Šerkšnas“ – geras pavyzdys, kaip dabar turi atrodyti teisinga propaganda: kaip vadinamoji natyvinė reklama, o ne bjaurus reklaminių blokas. Mikrobiudžetinis filmas (net nekyla mintis apie tai, kad kažkas kažką galėjo pavogti ir apskritai praturtėti

šio projekto sąskaita), užsakytas iki marginalumo nepriklausomam autoriui, visada kūrusiam filmus ne apie didvyrius ir nugalėtojus, o apie atskirtuosius, patyrusius pralaimėjimą, nenormalius. Protagonisto mirtimi (pats realistiškiausias finalas kiekviename kare) pasibaigiantis siužetas. Požiūris į karinį Ukrainos ir maištingų „respublikų“ konfliktą kaip į Europos masto katastrofą, įtraukiančią į savo verpetą Baltijos šalių savanorius, lenkų munitinę, Europos nekomercinės organizacijas ir spaudą (patys šlykščiausi filmo personažai). Pagrindinis veikėjas veža iš Lietuvos maisto ir aprangos krovinį Ukrainos armijai, ir frontui

vis labiau judant į Rytus važiuoja gilyn į Donbasą, vedamas savižudiško susidomėjimo šio karo prigimtimi ir prasme. Ekranas 2016-ieji, bet veikėjų pokalbiuose dar juntama galimo rusų įsiveržimo į Baltijos šalis baimė. Kita pusė nedemonizuojama – ji tiesiog nerodoma, neturi balso, jos replikos – tai nematomų

snaiperių kulkos, po savęs paliekančios mirusius kūnus ant sniego. Kita vertus, mes ir taip žinome, ką galėtų pasakyti nematomi respondentai: abiejų šio fronto pusių karių argumentai dažnai beveik identiški ir net sakomi ta pačia kalba.

PARENGĖ K. R.

Anonsai

„Pieta“ pagerbs visų motinų ašaras

2018-ieji – Valstybės atkūrimo 100-mečio jubiliejiniai metai. Liko vos dvi savaitės iki Laisvės gynėjų dienos, kurią Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras paminės atlikdamas Algirdo Martinaičio oratoriją „Pieta“.

„Pieta“ 1998 m. buvo sukurta Vilniaus festivalio užsakymu. Kompozitorius neslepia, jog šioje oratorijoje atspindėjo savo šeimos patirtus pergyvenimus dėl 1995 m. nusikaltėlių su peiliu užpulto devyniolikmečio sūnaus gyvybės. Tačiau jiems, pasitelkus Mato ir Morkaus evangelijų, psalmių, katalikų himno Marijai bei senųjų bažnytinių giesmynų – *kantičkų* tekstus, buvo suteiktas apibendrintas, Dievo sūnaus nukryžiovimo istoriją menantis turinys: „Jau tu miršti, Sūnau mano, širdis mano neįmano, kaip be Tavęs gyvai likt...“

„Sunkiausiomis dienomis, kai sūnaus gyvybė buvo Dievo rankose, už jį kartu su kunigu – broliu Benediktu meldėsi visi Bernardinų parapijos tikintieji. Tokie dalykai greit nepamirštami, todėl gavęs Vilniaus festivalio užsakymą jau žinojau, koks tai bus kūrinys. Siekdamas priminti mūsų tautodailėje išplėtotus Motinos ir Sūnaus vaizdinius, sąmoningai rinkausi medžio drožėjų pamėgtą „Pietos“, o ne liturginei muzikai labiau įprastą „Stabat Mater“ formą“, – pasakoja A. Martinaitis.

Liaudiškus motyvus „Pietoje“ sustiprina ir iš senų giesmynų paimti, praeito šimtmečio pradžios kalbos tradiciją atspindintys oratorijos tekstai. Vieną *kantičką*, storais vilnoniais siūlais siūtą, kompozitorius sakosi paveldėjęs iš savo močiutės, kitas pirkto antikvariatuose, į kuriuos po Nepriklausomybės atgavimo

Algirdas Martinaitis procesijoje po „Pietos“ atlikimo. 1998 m.

J. STASELIO NUOTR.

žmonės sunešė staiga rinkos vertę įgijusius prieškarinius leidinius.

„Tų *kantičkų* puslapiai pageltę, kampučiai nuo dažno vartymo plonai nučiupinėti. Jos man simbolizuoja sovietų taip ir nesugebėtą įveikti tautos prisirišimą prie dvasinio žodžio, kuris vertas giliausios pagarbos“, – liudija A. Martinaitis.

Sužinojęs, kad jo kūrinys po dviejų dešimtmečių sulauks antro atlikimo, kompozitorius nutarė „Pietai“ pridėti naują pabaigą, kurioje tarsi žvelgia į praeities išgyvenimus iš nūdienos perspektyvos. Tai – „Stabat Mater“, kurioje choras aprauda nukryžiuoto Jėzaus kančias kartu su Motina: „Koks žmogus nesudrėbėtų, koks akmuo nesuminkštėtų nuo šios Motinos skausmų...“

Tačiau naujoji kūrinio pabaiga, anot autoriaus, nestokoja ir šviesos, atliepiančios krikščioniškąją tradiciją grįstos europietiškos kultūros nemirtingumą: „Visa žmonijos patirtis liudija, jog kančios pažinimas dažniausiai veda prie sielos prašviesėjimo. Jeigu tik, žinoma, sugebi atsiverti šviesai, o ne lieki užsisklendęs ankštoje nuoskaudų ir pykčio celėje.“

Jau 1998-ųjų birželį, kai „Pieta“ pirmąkart nuskambėjo Nacionalinėje filharmonijoje, kompozitoriaus sumanymas nesibaigė kartu su paskutiniais mušamųjų dūžiais, imituojančiais užkalamas karsto lentas. Kviesdamas publiką atsiverti šviesai, kompozitorius užlipo į sceną, pasiėmė arfą ir, užsikėlęs ją ant pečių, pro duris demonstratyviai patraukė gatvėn. Jį nusekė kiti muzikantai. Šeši vyrai ant virvių tarsį karstą nešė instrumento dėklą. Procesija, lydima susidomėjusių „Pietos“ klausytojų, centrine senamiesčio arterija patraukė link Bernardinų bažnyčios.

A. Martinaičio „Pietą“ 2018 m. sausio 13-ąją LNOBT atliks solistai Joana Gedmintaitė ir Arūnas Malikėnas, du mišrūs chorai – teatro, vadovaujamas Česlovo Radžiūno, ir „Aidija“, vadovaujama Romualdo Gražinio, bei LNOBT simfoninis orkestras. Oratoriją diriguos teatro muzikos vadovas Robertas Šervėnikas, prie dirigento pulsto jis stovėjo ir „Pietos“ premjeroje 1998-aisiais.

LNOBT INF.

bazilikos svarbą parapijai pasakojo jos klebonas monsinjoras Vytautas Grigaravičius.

Choras „Song Deo“ (meno vadovė ir dirigentė Vita Rusteikienė, koncertmeisterė Ugnė Barysaitė) giedoją adventines ir kalėdines giesmes. Istorikas, Kauno apskrities viešosios bibliotekos Kaunistikos grupės vyresnysis bibliografas dr. Mindaugas Balkus kalbėjo apie bazilikos istorinę svarbą.

Šį vertingą eksponatą – Prisikėlimo bažnyčios maketą – Kauno miesto muziejus įsigijo dar 2014 metais.

Rastas Radijo gamyklos sandėlyje, jis dar ilgai buvo saugomas pas privatų asmenį. Manoma, kad maketas buvo pagamintas XX a. 4-ojo dešimtmečio pradžioje, siekiant surinkti kuo daugiau aukų bažnyčios statybai. Jo autoriaus nustatyti nepavyko. Remiantis restauratorių rekomendacijomis, dėl ekspionato saugumo šiuo metu konservuotas ir restauruotas tik bažnyčios maketo eksterjeras. Darbus atliko Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus restauratoriai.

AUŠRA STRAZDAITĖ

NUOTRAUKA IŠ KAUNO MIESTO MUZIEJAUS ARCHYVO

Restauruotas Prisikėlimo bažnyčios maketas

Bibliografinės žinios

GROŽINĖ LITERATŪRA

Atleidimo akmenėliai : knyga apie atleidimą, atnešantį ramybę į širdį : [romanas] / Lori Nelson Spielman ; iš anglų kalbos vertė Daiva Jevdokimova. – Vilnius : Alma littera, 2017. – 311, [1] p.. – Tiražas 2500 egz.. – ISBN 978-609-01-3018-6 (įr.)

Algimantas Baltakis: gyvenimas – meno kūrinys : esė, pokalbiai, atklastai / Leonas Peleckis-Kaktavičius. – Šiauliai : Neoprintas, [2017]. – 225, [3] p. : iliustr.. – ISBN 978-609-8207-01-9

Belgravija : romanas / Julian Fellowes ; iš anglų kalbos vertė Gabrielė Gailiūtė-Bernotienė ; redaktorė konsultantė Imogen Edwards-Jones ; istorikė konsultantė Lindy Woodhead. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2017]. – 430, [1] p.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-609-479-027-0 (įr.)

Dalailamos katė : romanas / David Michie ; iš anglų kalbos vertė Zita Marienė. – Vilnius : Alma littera, 2017. – 230, [1] p.. – Tiražas 1800 egz.. – ISBN 978-609-01-3056-8 (įr.)

Dingusi nuotaka : romanas / Mary Higgins Clark ir Alafair Burke ; iš anglų kalbos vertė Ema Trukšinaitė. – Vilnius : Alma littera, 2017. – 253, [2] p.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-609-01-3032-2 (įr.)

Gerieji žmonės : romanas / Hannah Kent ; iš anglų kalbos vertė Gabrielė Gailiūtė-Bernotienė. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2017]. – 388, [1] p.. – Tiražas 3000 egz. (papild.). – ISBN 978-9955-23-995-6 (įr.)

Gyvenimo sūkury : atsiminimai (1917-1997) / Vaclovas Kazragys. – Klaipėda : [S. Jokužio leidykla-spaustuvė], 2017. – 142, [1] p. : iliustr., faks.. – (Įr.)

Kaktuso glostymas : impresijų romanas / Aldona Žilinskaitė. – Vilnius : Žuvėdra, 2017. – 137, [2] p. : iliustr.. – ISBN 978-609-8219-00-5

Kelias, arba Dialogas apie ateitį : romanas / Vladimir Litvin ; [iš prancūzų kalbos vertė Rūta Zapolskienė, iš rusų kalbos vertė Irena Miškinienė]. – Vilnius : Studija be pykčio, [2018]. – 462, [2] p. : iliustr.. – ISBN 978-9955-829-08-9 (įr.)

Ledi L. : romanas / Romain Gary ; iš prancūzų kalbos vertė Erika Sabaliauskaitė. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2017]. – 194, [1] p.. – („Baltų lankų“ rinktinė proza). – Tiražas 2000 egz.. – ISBN 978-609-479-040-9 (įr.)

Mano vardas – Marytė : romanas / Alvydas Šlepikas. – 7-asis leid.. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, [2017]. – 207, [1] p.. – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-9986-39-903-2 (įr.)

Pilkojo asilo laiškai = Boz eşşeyin mektublari : apsakymai / Elčinas Huseinbeili ; iš azerbaidžaniečių kalbos vertė Halina Kobeckaitė ir Mahiras Gamzajevs. – Vilnius : Lietuvos azerbaidžaniečių bendrija, 2017. – 145, [1] p.. – Tiražas 500 egz.. – ISBN 978-609-95697-3-4

Prieš liūtis : romanas / Dinah Jefferies ; iš anglų kalbos vertė Laima Pacevičienė. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2017]. – 399, [1] p.. – Tiražas 3500 egz.. – ISBN 978-609-479-036-2 (įr.)

Troškulys : [romanas] / Jo Nesbø ; iš norvegų kalbos vertė Giedrė Rakauskaitė. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2017]. – 567, [1] p.. – (Kriminalinis romanas, ISSN 2029-2597). – Tiražas 2000 egz. (papild.). – ISBN 978-609-479-010-2 (įr.)

Tamsus vanduo : romanas / Paula Hawkins ; iš anglų kalbos vertė Aistė Kvedaraitė-Nichols. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2017]. – 383, [1] p.. – Tiražas 3500 egz.. – ISBN 978-609-479-042-3 (įr.)

Tiesa ir teisingumas : romanas / Anton Hansen Tammsaare ; iš estų kalbos vertė Danutė Sirijos Giraitė. – Vilnius : Vaga, 2009. – . – (Įr.)

D. 3. – Vilnius : „Krantų“ redakcija, 2017. – 247, [1] p.. – Tiražas 300 egz.. – ISBN 978-9955-857-25-9

Tūla : [romanas] / Jurgis Kunčinas. – 6-asis leid.. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, [2017]. – 254, [1] p.. – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-9986-39-852-3 (įr.)

Vasarnamis su baseinu : romanas / Herman Koch ; iš olandų kalbos vertė Aušra Gudavičiūtė. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2017]. – 359, [1] p.. – Tiražas 2500 egz.. – ISBN 978-609-479-030-0 (įr.)

Vieningieji : romanas / Ann Patchett ; iš anglų kalbos vertė Anita Kapociūtė. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2017]. – 359, [1] p.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-609-479-035-5 (įr.)

GROŽINĖ LITERATŪRA VAIKAMS IR JAUNIMUI

Apie Sraigėlę ir kitus : poemėlė, skirta mažiems vaikeliams ir juos mylintiems tėveliams drauge skaityti, pasitarti ir pamąstyti / Aurelija Inokaitienė ; [iliustravo Aurelija Inokaitienė]. – [Kaunas] : [A. Inokaitienė], 2017. – 31, [2] p., įsk. virš. : iliustr.. – Tiražas 50 egz.. – ISBN 978-609-475-050-2

Blogasis Romeo : romanas / Leisa Rayven ; iš anglų kalbos vertė Marija Bogušytė. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2017]. – . – (Įr.)

D. 1. – [2017]. – 415, [1] p.. – Tiražas 2200 egz.. – ISBN 978-609-479-029-4

Iš gyvenimo laumių / Vytautas V. Landsbergis ; dailininkas Gediminas Pranckevičius. – [Vilnius] : Dominicus Lituanus, 2017. – 127, [8] p. : iliustr.. – Tiražas 1500 egz.. – ISBN 978-9955-811-99-2 (įr.)

Kaukas Gugis ir kerų karas : [magiškoji fantastika] / Justinas Žilinskas ; [iliustravo Gediminas Skyrius]. – Vilnius : Aukso žuvys, 2017. – 316, [2] p. : iliustr.. – Tiražas 1500 egz.. – ISBN 978-609-8120-30-1 (įr.)

Maša ir Lokys / [iliustravo M. Shantyko, N. Zalomaeva]. – Vilnius : Egmont Lietuva, [2017]. – 31, [1] p. : iliustr. + 1 Lokio magnetukas. – Tiražas 2500 egz.. – ISBN 978-609-05-0143-6 (įr.)

PARENGĖ ALDONA BARODICAITĖ. REDAGAVO GRAŽINA KUBILIENĖ. LIETUVOS NAC. M. MAŽVYDO B-KA. BIBLIOGRAFIJOS IR KNYGOTYROS CENTRAS

Parodos

VILNIUS

Nacionalinė dailės galerija

Konstitucijos pr. 22

XX a. Lietuvos dailės ekspozicija

Paroda „Deimantas Narkevičius. Dėmės ir įbrėžimai“

Paroda „Oskaras Hansenas. Atvira forma“

Vilniaus paveikslų galerija

Didžioji g. 4

Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai

Lietuvos dailė XVI–XIX a.

Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai

XIX–XX a. čekų dailės paroda „Banko

„Česká Spořitelna“ kolekcijos šedevrai“

Paroda „Po Italijos saule. XVIII a.–XX a.

I pusės Lietuvos dailininkų kūryba“

Radvilų rūmai

Vilniaus g. 24

Europos dailė XVI–XIX a.

„Dubingių ir Biržų kunigaikščiai Radvilos“

Paroda „Bronisław Piłsudski (1866–1918) – etnografas ir muziejininkas“

Taikomosios dailės ir dizaino muziejus

Arsenalų g. 3A

Paroda „Vaikų pasaulis. XVIII–XX a.“

Vytauto Kasiulio dailės muziejus

A. Goštauto g. 1

Vytauto Kasiulio kūrybos ekspozicija

Paroda „Vytautas Kasiulis (1918–1995).

Viena–Breisgau Freiburgas–Paryžius“

Paroda „Kazio Bradūno meno pasaulis“

Lietuvos nacionalinis muziejus

Arsenalų g. 1

Senosios Lietuvos istorija XIII–XIX a.

Lietuvių liaudies menas

Kryždirbystė

Arsenalų g. 3

Lietuvos archeologija

Vilniaus gynybinės sienos bastėja

Bokšto g. 20

Vilniaus gynybinės sienos istorijos ir ginkluotės ekspozicija

Kazio Varnelio namai-muziejus

Didžioji g. 26

K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija

Valdovų rūmai

Katedros a. 4

Paroda „Ekspوناتai. 2016–2017 m. dovantos ir įsigytos vertybės“

Bažnytinio paveldo muziejus

Šv. Mykolo g. 9

Paroda „Užtarėjai ir globėjai. Restauruoti paveiksai iš Vilniaus arkivyskupijos bažnyčių“

Paroda „Siuvinėtas dangus. Vilniaus arkivyskupijos bažnyčių XV–XX a. siuvinėti liturginiai drabužiai“

VDA parodų salės „Titanikas“

Maironio g. 3

iki 14 d. – Kęstučio Grigaliūno „Tu manai, kad tu manai“

VDA galerija „Akademija“

Pilies g. 44

iki 6 d. – Valdo Simučio tapybos ir grafikos darbų paroda

VDA tekstilės galerija „Artifex“

Gaono g. 1

iki 6 d. – Dalios Mikonytės ir Adomo Žudys paroda „savi/svetimi: kaustika“

VDA galerija „ARgenTum“

Latako g. 2

iki 10 d. – autorinės juvelyrikos paroda „neatsitiktinis.lt“

VDA parodinė erdvė „Krematoriumas / meno krosnys“

Maironio g. 6, II vidinis kiemas

Gedimino Prancūkno fotografijų paroda

„Paskutinė pakyla“

A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinyš“

Dominikonų g. 15

Dailininkų Tamošaičių kūryba

XIX–XX a. pirmos pusės liaudies meno rinkiniai

Šiuolaikinio meno centras

Vokiečių g. 2

iki 14 d. – Liamo Gillicko paroda „Šviesos nėra ryškesnės centre“

Arturo Bumšteino solo paroda

Paroda „Lėtos mokyklos“ (iš ciklo „JCDe-caux premija“)

Galerija „Kairė–dešinė“

Latako g. 3

Kęstučio Grigaliūno „Tu manai, kad tu manai“

„Prospekto“ fotografijos galerija

Gedimino pr. 43

Jonty Tacono ir Laurie Griffiths paroda

„Babochka“

Vilniaus fotografijos galerija

Stiklių g. 4

iki 13 d. – Mindaugo Česlikausko fotografijų paroda „Pasivaikščiojimai. Sustojimai“

Pamėnkalnio galerija

Pamėnkalnio g. 1

iki 7 d. – Aistės Kirvelytės kūrybos paroda

„Kūnas“

Galerija „Vartai“

Vilniaus g. 39

Eglės Jauncemos ir Indričio Gelzio paroda

Šv. Jono gatvės galerija

Šv. Jono g. 11

iki 10 d. – Gretos Bernotaitės kūrinių paroda „Malda, nutilusi“

Galerija „Arka“

Aušros Vartų g. 7

Medos Norbutaitės tapybos paroda

„Implikacijos“

„Šiandien ir rytoj. Jaunieji menininkai iš Baltarusijos“

Galerija „Meno niša“

J. Basanavičiaus g. 1/13

iki 12 d. – Šarūnės Vaitkutės autorinės juvelyrikos paroda „Širdis“

Dailininkų sąjungos galerija

Vokiečių g. 2

iki 6 d. – Dainiaus Trumpio tapybos ir objektų paroda „Ribinės tikrovės būseną“

Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus

Pilies g. 40

Paroda „Jurgis Šlapelis: tarp Maskvos ir Lietuvos“

Pylimo galerija

Pylimo g. 30

Mindaugo Pauliuko tapybos paroda „tu-duo... žiema... pavasaris...“

AV17 galerija

Totorių g. 5

Lino Blažiūno ir Jono Aničo paroda „Dvi su puse“

Jono Meko vizualiųjų menų centras

Malūnų g. 8

Gintaro Znamierowskio paroda „Dailės kri-tika ir dailėtyra: teorijos, metodai, prakti-kos/ asmenys, reiškiniai, objektai“

Savicko paveikslų galerija

J. Basanavičiaus g. 11

Rūtos Eidukaitytės tapybos paroda „Parkai ir kitos istorijos“

Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija

Vilniaus g. 39 / 6

Paroda-manifestas „Mano pasaulis“

Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centras

Naugarduko g. 10/2

Paroda „Nechama“, skirta Nechamos Lifšicaitės ir Vilniaus geto atminimui

Namų galerija „Trivium“

Vilkpėdės g. 7–105

Roko Dovydėno keramikos paroda „No Fear“

Lietuvos nacionalinė UNESCO galerija

Šv. Jono g. 11

Ivano Sanzczewskio (Ispanija) fotografijų paroda „Pabėgėliai. Balkanų kelionė“

Grafo galerija

Trakų g. 14

Andy Warholo bei Sunday B Morning de-šimties šilkografijos dalių ciklas „Marilyn Monroe“

Rašytojų klubas

K. Sirvydo g. 6

Jono Jackevičiaus tapybos paroda „Kodų kodai“

Čiurlionio namai

Savičiaus g. 11

Rūtos Katiliūtės kūrybos paroda „Mažoji tapyba“

„Muzikos galerija“

Antakalnio g. 17

iki 6 d. – Birutės Nomedos Stankūnienės tapybos darbų paroda „Mūsų metai“

Rupert galerija

Vaidilutės g. 79

nuo 29 d. – Luca Vanello paroda „Permirkę kartotėje, netrukus pasitrauks“

Galerija „Arty Cube“

Klaipėdos g. 3

Olego Tselkovo (Paryžius) paroda

Galerija TSEKH

Vytienio g. 6

Vladimiro Mackevičiaus paroda „Laisvas žmogus“

„The Room“ galerija

Polocko g. 17

Eglės Butkutės kūrybos paroda „o“

„Editorial“ projektų erdvė

Latako g. 3

Lauros Kaminskaitės personalinė paroda „Šiandien“

KAUNAS

Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus

V. Putvinskio g. 55

Paroda-instaliacija-akcija „Labdariai.lt. Tarpukario dailės ir kultūros istorijos bei mecenatystės skerspjuviai“

iki 7 d. – vitražo iš Kauno Švč. Sakramento bažnyčios paroda „Sugrįžęs į šviesą. Tra-paus kūrinio istorija“

Jūratės Bučmytės ir Alberto Krajinsko akvarelių paroda „Pokalbis su Čiurlioniu“

M. Žilinsko dailės galerija

Nepriklausomybės a. 12

Atnaujinta simbolistinės Europos dailės ekspozicija

Kauno paveikslų galerija

K. Donelaičio g. 16

iki 14 d. – Antano Obcarsko paroda (parodų ciklas „Lūžio kartos vardai“)

iki 7 d. – Leono Striogos paroda „Geležies amžius“

A. Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejus

V. Putvinskio g. 64

Paroda „Prieš vakar. Išnarplioti“

Paroda „Pranas Domšaitis. Pastelės“

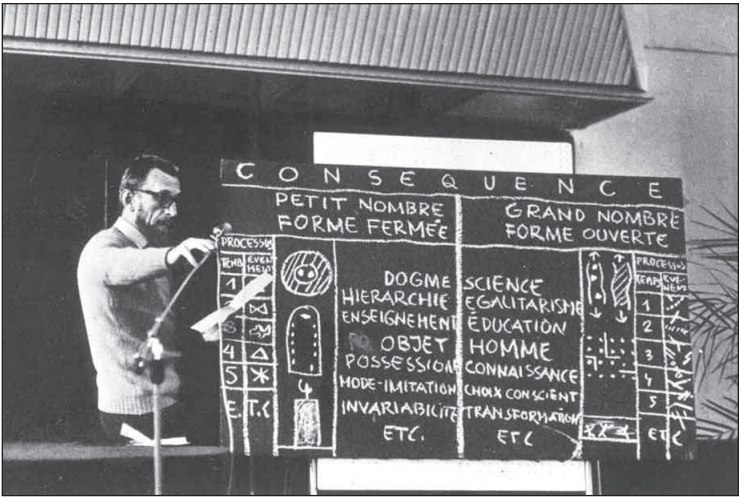
Adelės ir Pauliaus Galaunių namai

Vydūno al. 2

Zitos Levickienės autorinių atvirukų paroda „Gėlėti burtai“

Paroda „Kasdienybės geometrija. Art Deco Kauno interjeruose“

„7md“ rekomenduoja

Oskaras Hansenas AICOS konferencijoje Vroclave 1975 m.

O. HANSENSO ARCHYVO NUOTR.

Dailė

Nacionalinėje dailės galerijoje(Konstitucijos pr. 22, Vilnius) atidarytos dvi parodas, kurios tiria atminties klausimus, bet labiau pristato asmenis: „Deimantas Narkevičius. Dėmės ir įbrėžimai“ ir „Oskaras Hansenas. Atvira forma“. Jei pasigestumėte ko nors mažiau didingo, namų galerijoje „Tri-vium“ (Vilkpėdės g. 7–105, Vilnius) veikia Roko Dovydėno konceptualios keramikos paroda „No Fear“.

Muzika

„Susipažinkime su orkestru iš arčiau“ – tai koncerto *motto*, kuris jau tapo gražia tradicija. Visas būrys talentingų Lietuvos nacionalinio sim-foninio orkestro muzikantų sausio 14 d. 19 val. filharmonijos Didžiojoje salėje demonstruos savo meistriškumą atlikdami įdomias, retai skamban-čias partitūras solo su orkestru. Tai muzikantai nuo stygininkų iki pūtikų, nuo pirmojo orkestro pulto iki boso partijų atlikėjo. Visi jie į sceną žen-gia kaip solistai. Koncerte laukia ir staigmena – kontrabosų duetas! Taip pat girdėsime ir šio orkestro violončelininko bei kompozitoriaus Arvydo Malcio Koncertą klarnetui ir orkestrui.

Teatras

Sausio 10–17 d. „Menų spaustuvėje“ vyks tarptautinis festivalis vaikams ir jaunimui „Kitoks“. Šiais metais į jį atvyksta scenos menų trupės iš Belgijos, Prancūzijos, Danijos, Vokietijos bei Lietuvos. Šalia pagrindinės festiva-lio programos vyks darbas su „Jaunaisiais kritikais“ – moksleiviais, kurie žiūrės visus spektaklius, diskutuos su jų kūrėjais ir dirbs su pedagogais.

Galerija „Meno parkas“

Rotušės a. 27

iki 12 d. – Patricijos Gilytės paroda „Stille-leven. Natiurmortas. Vienuolika kadry“

Laimos Drazdauskaitės personalinė paroda „Avarinis išėjimas“

„Kauno langas“

M. Valančiaus g. 5

iki 8 d. – kalėdinė papuošalų paroda

Galerija „Ars et mundus“

A. Mapu g. 20

nuo 5 d. – Iridijaus Švelnio ir Gabijos

Riaubaitės fotografijų paroda „Gyvenimo kontrastai“

KLAIPĖDA

Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija

Liepų g. 33

Paroda „Pranas Domšaitis (1880–1965). Ne-matyti kūriniai“

Sofijos Kanaverskytės tekstilės paroda „Lietuvos didieji“

KKKC parodų rūmai

Didžioji Vandens g. 2

iki 14 d. – Šiuolaikinio Japonijos ir Lietuvos medžio raizinio paroda „Medžio raizinio efektas“

Mykolės tapybos darbų paroda „Gamtovaizdis“

Sonatos Žizi kūrybos paroda „Faktūros. Jūra. Krantas. Miškas“

„Herkaus galerija“

Herkaus Manto g. 22

Artūro Kavaliausko tapybos paroda „Laiš-

kai Dievui“

ŠIAULIAI

„Laiptų galerija“

Žemaitės g. 83

nuo 10 d. – Andriaus Daciaus (Tel-šiai) svarstyklių ekspozicija „Pasverti gyvenimai“

nuo 12 d. – J. Janonio gimnazijos gimna-zistės Linos Dabravolskytės eilėraščių/fo-tografijų paroda „Amžini kūrybos žodžiai“

Dailės galerija

Vilniaus g. 245

iki 13 d. – Romualdo Inčirausko paroda „Skulptūra. Tapyba. Tarytum juvelyrika“

PANEVĖŽYS

Dailės galerija

Respublikos g. 3

Keramikos paviljone

12 d. 18.30 – S. Prokofjevo „ROMEO IR DŽULJETA“. Dir. – M. Pitrėnas	„Černobylio malda“). A. Metalnikovos monospektaklis. Rež. – V. Dorondovas	13 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – „BARBORA“ (pagal J. Grušo dramą „Barbora Radvilaitė“). Rež. – J. Jurašas	Rež. – M. Klimaitė	14 d. 14 val. <i>Vilniaus arkikatedroje bazilikoje</i> – sakralinės muzikos valanda „Sekmadienio muzika“. Tercetas „Opera dell'arte“: G. Pin-tukaitė (sopranas), A. Stasiulytė (mecoso-pranas), E. Pilipavičiūtė-Juraškienė (vargo-nai), Kauno mišrus choras „Leliumai“ (vad. D. Druskis). Koncerto vedėjas muzikologas V. Juodpulis
13 d. 19 val. – koncertas Laisvės gynėjų die-nai. A. Martinaičio „Pieta“. Solistai J. Gedmintaitė (sopranas), A. Malikėnas (baritonas), LNOBT choras (meno vad. Č. Radžiūnas), kamerinis choras „Aidija“ (vad. R. Gražinis), LNOBT simfoninis orkestras. Dir. – R. Šervenikas	10 d. 18.30 val. – PREMJERA! A. Strindbergo „KREDITORIAI“. Rež. – D. Meškauskas	14 d. 15 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – M. Maeter-lincko „ŽYDROJI PAUKŠTĖ“. Rež. – V. Martinaitis	14 d. 18 val. – „VISU GREIČIU ATGAL!“ (pa-gal P. Notte pjesę „Dvi poniutės pakeliui į Šiaurę“). Rež. – A. Lebeliūnas	
Nacionalinis dramos teatras	12 d. 18.30 – M. Bulgakovo „ZOIKOS BU-TAS“. Rež. – R. Atkočiūnas	Kauno valstybinis muzikinis teatras	PANEVĖŽYS	
Didžioji salė	13 d. 18.30 – L. Tolstojaus „ANA KARE-NINA“. Rež. – E. Mitnickis (Ukraina)	5 d. 18 val. – P. Abrahamo „BALIUS SAVO-JOJE“. Dir. – J. Janulevičius	Juozo Miltinio dramos teatras	
5 d. 18.30 – Th. Bernhardo „DIDVYRIJ AIKŠTĖ“. Rež., scenogr. ir šviesų dail. – K. Lupa	14 d. 12 val. – J. Ščiuckio „COLIUKE“. Rež. – J. Ščiuckis	6 d. 18 val. – J. Strausso „KITA PELENĖS ISTORIJA“. Choreogr. ir insc. aut. – G. San-tucci (Italija). Dir. – V. Visockis	5 d. 18 val. – R. Thomas „VYRAS SPĄS-TUOSE“. Rež. – D. Kazlauskas	
6 d. 15, 16, 18.30 <i>prie Didžiosios scenos</i> – D. Charmso „JELIZAVETA BAM“. Rež. – O. Koršunovas	14 d. 18.30 – E.-E. Schmitto „DVIEJŲ PA-SAULIŲ VIEŠBUTIS“. Rež. – S. Račkys	7 d. 18 val. – I. Kálmáno „MISTERIS X“. Rež. – V. Streiča, dir. – J. Janulevičius	6, 14 d. 12 val. – M. Astrachan, A. Žukovska-jos „PIFO NUOTYKIAI“. Rež. – V. Blėdis	
9 d. 18.30 – Molière’o „TARTIUFAS“. Rež. – O. Koršunovas	Vilniaus teatras „Lėlė“	10, 11 d. 18 val. – „ADAMSŲ ŠEIMYNĖLĖ“. Pastatymo meno vad. – K.S. Jakštas, mu-zikinis vad. – J. Geniušas, rež. – V. Streiča, dir. – R. Šumila	6 d. 18 val. – „ANĖ IŠ ŽALIASTOGIŲ“ (pagal L.M. Montgomeri romaną). Rež. – A. Gluskinas	
10 d. 18.30 – K. Binkio „ATŽALYNAS“. Rež. – J. Vaitkus	Didžioji salė	12 d. 18 val. – R. Planquette’o „KORNEVI-LIO VARPAI“. Dir. – V. Visockis	7 d. 18 val. – R. Granausko „RŪKAS VIRŠ SLĖNIŲ“ (insc. aut. R. Šerelytė).	
11 d. 18.30 – W. Shakespeare’o „[STABIO] IR GRAUDŽIOJI ROMEO IR DŽULJETOS ISTORIJA“. Rež. – O. Koršunovas	6 d. 12 val. – S. Gedos „DAINUOJANTIS IR ŠOKANTIS MERGAITĖS VIEVERSĖLIS“. Rež. – A. Mikutis	13 d. 18 val. – E. Johno, T. Rice’o „AIDA“. Dir. – J. Janulevičius	Rež. – R. Banionis	
13 d. 18.30 – A. Herbut „LOKIS“. Rež. – Ł. Twarkowski	7 d. 12 val. – „SNIEGO KARALIENĖ“. Pjesės aut. ir rež. – N. Indriūnaitė	14 d. 18 val. – „SNIEGO KARALIENĖ“. Dir. – J. Janulevičius	12 d. 18 val. – J. Poiret „BEPROTIŠKAS SA-VAITGALIS“. Rež. – A. Kėleris	
14 d. 16 val. – „KOSMOSAS+“. Rež. – K. Dehlholm („Hotel Pro Forma“)	13 d. 12 val. – Just. Marcinkevičiaus „GRYBŲ KARAS“. Rež. – A. Mikutis	14 d. 18 val. – „SNIEGO KARALIENĖ“. Dir. – J. Janulevičius	13 d. 18 val. – A. Hacketto, F. Goodrich „VI-SADA TAVO. ANA FRANK“.	
Mažoji salė	14 d. 12 val. – S. Siudikos „TRYŠ PARŠIU-KAI“. Rež. – A. Mikutis	14 d. 18 val. – G. Rossini „SEVILIJOS KIRPĖ-JAS“. Dir. – J. Janulevičius	Rež. – V. Jevsejevas	
6 d. 12, 15 val. – J. Pommerat „RAUDONKE-PURĖ“. Rež. – P. Tamolė	Mažoji salė	Kauno kamerinis teatras	14 d. 19 val. <i>Mažonoje salėje</i> – PREMJERA! Y. Rezos „MENAS“. Rež. – M. Bareikytė	
10 d. 19 val. – M. von Mayenburgo „KANKI-NYS“. Rež. – O. Koršunovas	6 d. 14 val. – N. Indriūnaitės „BALTOS PA-SAKOS“ (pagal H.Ch. Anderseno pasakas). Rež. – N. Indriūnaitė	10 d. 17, 19 val. – „ATVIRA ODA“. Rež. – K. Žernytė („Pojūčių teatras“)		
12 d. 19val. – „LEDO VAIKAI“. Rež. – B. Mar	7 d. 14 val. – „GĖLIŲ ISTORIJOS“ (pagal A. Sakse knygą „Pasakos apie gėles“). Pjesės aut. ir rež. – N. Indriūnaitė	13 d. 18 val. – M. McDonagho „PAGALVI-NIS“. Rež. – G. Varnas		
13 d. 16 val. – I. Lausund „BESTUBURIADA“. Rež. – G. Kriaučionytė	13 d. 14 val. – „PASAKA APIE VĖŽLIUKĄ“. Inscen. aut., rež. ir dail. – A. Mikutis	Kauno lėlių teatras		
14 d. 18 val. – „DREAMLAND“. Rež. – M. Jančiauskas	14 d. 14 val. – Just. Marcinkevičiaus „VORO VESTUVĖS“. Scen. aut. ir rež. – A. Mikutis	6, 7 d. 11 val. – „MERGAITĖ SU DEGTUKAIS“ (H.K. Anderseno ir N. Indriūnaitės kūrinų motyvais). Rež. – D. Ulmytė		
Studija	„Menų spaustuvė“	6 d. 12 val. – „SNIEGO SENIO SAPNAS“ (H. Bechlerovos knygelės „Atverk langelį“ motyvais). Rež. – S. Jačėnas		
5 d. 19 val. – I. Šeinaus „KUPRELIS“. Insc. aut. – A. Vozbutas, rež. – P. Markevičius	<i>Festivalis „Kitoks ’18“</i>	13 d. 14.30 – „NYKŠTUKAS NOSIS“ (pagal W. Haufo pasaką). Rež. – A. Stankevičius		
Fojė	10 d. 12 val. <i>Juodojoje salėje</i> – „Z+“. Idėjos aut. ir choreogr. – A. Lisičkinaitė (šokio teatras Airos“)	14 d. 12 val. – „ŽIRAFĄ SU KOJINĖMIS“. Rež. – G. Radvilavičiūtė		
6 d. 13 val. – scenografijos dirbtuvės	11 d. 11, 12 val. <i>Juodojoje salėje</i> – „MAILSO TONAI“ („Zonzo compagnie“, Belgija)			
5–10 m. vaikams	12 d. 10, 18val. <i>Juodojoje salėje</i> – „LAIKINA ŽEMĖ“ („Collectivo Terron“, Prancūzija)			
7 d. 16, 19 val. – „PIRMAPRADIS“. Rež. – K. Žernytė	13 d. 10, 11, 14 val. <i>Kišeninėje salėje</i> – „TĖTIS IR JŪRA“ (Klaipėdos lėlių teatras)			
Valstybinis jaunimo teatras	13 d. 12, 15 val. <i>Juodojoje salėje</i> – „PASAULIO VAIZDAI“ („Theatre Madam Bach“, Danija)			
5 d. 18 val. – H. Ibseno „JUNAS GABRIELIS BORKMANAS“. Rež. – G. Varnas	14 d. 11 val. <i>Juodojoje salėje</i> – „ŠVIESIUKAI“ (šokio teatras „Dansema“)			
6, 7 d. 12, 12.30, 13, 13.30, 15, 15.30, 16, 16.30 – T. Kavtaradzės „APIE BAIMES“. Rež. – O. Lapina	14 d. 12, 18 val. <i>Kišeninėje salėje</i> – PREMJERA! „SALIAMONO TURTAI“ („Stalo teatras“)			
Vilniaus mažasis teatras	KAUNAS			
5 d. 18.30 – M. Ivaškevičiaus „MADAGAS-KARAS“. Rež. statytojas – R. Tuminas, rež. – A. Dapšys	Nacionalinis Kauno dramos teatras			
6 d. 18.30 – Th. Bernhardo „MINETIS“. Rež. – R. Tuminas	5 d. 18 val. <i>Rūtos salėje</i> – J. Dell ir G. Sibley-ras „TEGYVUOJA BUŠONAS!“			
7 d. 12 val. – „SEPTYNI NYKŠTUKAI IEŠKO SNIEGUOLĖS“. Rež. – E. Jaras	Rež. – R. Vitkaitis			
9 d. 18.30 – M. Ivaškevičiaus „MISTRAS“. Rež. – R. Tuminas	5 d. 19 val., 6 d. 16 val. <i>Ilgojoje salėje</i> – PREMJERA! „KETURI“ (pagal V. Pelevino romano „Čiapajėvas ir Pustota“ ištraukas). Rež. – K. Gudmonaitė			
10 d. 18.30 – S. Becketto „BELAUKIANT GODO“. Rež. – R. Tuminas	6, 12 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – PREM-JERA! G.E. Lessingo „NATANAS IŠMINTIN-GASIS“. Rež. – G. Varnas			
11 d. 18.30 – P. Pukytės „BEDALIS IR LAB-DARYS“. Rež. – G. Tuminaitė	7 d. 12 val. <i>Mažonoje scenoje</i> – „LABAS, LAPE!“ (pagal E. Daciūtės pasaką „Laimė yra lapė“). Rež. – E. Kižaitė			
12 d. 18.30 – „FANTAZIJUS“. Rež. – G. Tuminaitė	7 d. 15 val. <i>Ilgojoje salėje</i> – I. Paliulytės „LIŪDNAS DIEVAS“. Rež. – I. Paliulytė			
13 d. 18.30 – PREMJERA! W. Gibsono „DVIESE SŪPUOKLĖS“. Rež. – U. Baialievas	9, 14 d. 19 val. <i>Ilgojoje salėje</i> – H. Ibseno „KAI MIRĘ NUBUSIM“. Rež. – M. Klimaitė			
14 d. 12 val. – „MAMA KATINAS“. Rež. – E. Jaras	10 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – W. Shakes-peare’o „HAMLETAS“. Rež. – V. Bareikis			
Oskaro Koršunovo teatras	11 d. 18 val. <i>Rūtos salėje</i> – R. Gary „AUŠROS PAŽADAS“. Inscenizacijos aut. ir rež. – A. Sunklodaitė			
5 d. 19 val. <i>OKT studijoje</i> – I. Vyrypaevo „ŠOKIS DELHI“. Rež. – O. Koršunovas	11 d. 19 val. <i>Mažonoje scenoje</i> – J. Tumo-Vaižganto „ŽEMĖS AR MOTERS“. Rež. – T. Erbrėderis			
8 d. 19 val. <i>OKT studijoje</i> – B. Brechto „VES-TUVĖS“. Rež. – O. Koršunovas	13 d. 12 val. <i>Mažonoje scenoje</i> – A. Sunklo-daitės „KIŠKIS PABĖGĖLIS“ (pagal L. Jaki-mavičiaus knygelę „Lapė ir kaliošai“). Rež. – A. Sunklodaitė			
14, 15 d. 19 val. <i>OKT studijoje</i> – A. Čechovo „ŽUVĖDRA“. Rež. – O. Koršunovas				
Rusų dramos teatras				
5, 6 d. 18.30 – PREMJERA! „VIENIŠAS ŽMO-GAUS BALSAS“ (pagal S. Aleksijevič knygą				

Savaitės filmai	Kino repertuaras
Apie kūną ir sielą ***** Berlyno „Auksiniu loku“, FIPRESCI ir Ekumeninio žiuri prizais bei Europos kino akademijos prizų už geriausią moters vaidmenį Alexandrai Borbely apdovanotas Ildikó Enyedi filmas – ypatinga meilės istorija. Jos veiksmas nukelia į skerdyklą. Būtent čia susitinka du autsaideriai – tikrovėje pasimetęs pagyvenęs Endrė ir nauja kontrolierė – mįslingoji Marija. Nors abu ir nepasitiki vienas kitu, netrukus jie supras, kad kiekvieną naktį mato tuos pačius sapnus. Režisierėi pavyko rasti pusiausvyrą tarp siurrealistinės fantazijos ir universalių jausmų. Apie gimstantį jausmą tarp dviejų jautrių žmonių ir jų atsivėrimą pasauliui ji sugeba pasakoti ir poetiškai, ir su humoru (Vengrija, 2017). (Vilnius, Kaunas) Didysis šou meistras *** Muzikinis filmas, rodantis, kaip gimė amerikiečių pramogų pramonė. Michaelo Gracey filmą įkvėpė P.T. Barnumo likimas. Šis vizionierius buvo pasirengęs viskam, kad įgyvendintų kerinčio reginio, tapusio pasauline sensacija, idėją. Pagrindinį vaidmenį filme sukūrė Hugh Jackmanas, jo partneriai yra Zacas Efronas, Michelle Williams, Rebecca Ferguson, Zendaya, Paulas Sparksas (JAV, 2017). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Panevėžys) Nutikimas Nilo Hiltono viešbutyje **** Incidentas, kuris iš pradžių atrodo kaip gana įprastas Kairo viešbučio dainininkės nužudymas, po truputį keičia pobūdį. Tyrimas veda detektyvą link Egipto elito. Tarp įtariamųjų – prezidento Mubarako artimieji. Sandanso festivalio Didžioji žiuri prizą apdovanotas švedų režisieriaus Tariko Saleho filmas perkelia į Egiptą 2011-ųjų revoliucijos išvakarėse. Moterų ir alkoholio nevengiantis detektyvas Noredinas (kylanti pasaulinio kino žvaigždė Faresas Faresas) nėra naivuolis ir supranta, kad valdžia nori kuo greičiau tyrimą nuslopinti. Tačiau vis didesnės korupcijos ir neteisybės akivaizdoje jis nusprendžia apsaugoti vienintelę nusikaltimo liudininkę, o kartu ir savo orumo liekanas. Salehas perkėlė <i>film noir</i> žanro konvenciją į Artimuosius Rytus, kad būtų aiškiau, kodėl Arabų pavasaris sukvietė į gatves tiek daug nusivylusių žmonių (Švedija, Danija, Vokietija, Marokas, 2017). (Vilnius, Kaunas, Panevėžys) Pokerio princesė **** Šiuo filmu režisūroje debiutuoja garsus amerikiečių kino scenaristas Alanas Sorkinas. Filmo herojė – Molly Bloom, dešimt metų vadovavusi brangiausiam nelegaliam pokerio klubui JAV. Čia lankėsi Holivudo žvaigždės, galingi verslininkai bei rusų mafijos vadeivos. Klube buvo laimimi milijonai ir pralošiami turtai. Molly Bloom buvo jauna, graži, talentinga, mėgo riziką, garsėjo tuo, kad yra pasaulinio lygio kalnų slidininkė. Kai moteris patikėjo, kad turi viską, į jos duris pasibeldė FTB. Bijodama atsidurti kalėjime ir prarasti turtus, Bloom nusprendė kovoti. Jos vieninteliu sąjungininku tapo advokatas. Jis pirmasis ir pamatė tikrąjį Molly Bloom veidą. Pagrindinę veikėją suvaidino Jessica Chastain, advokatą – Idris Elba (JAV, 2017). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Panevėžys) Tūnās tamsoje: paskutinis raktas *** Ketvirtas pasakojimas apie ekstrasensę, kuri moka kalbėtis su mirusiais. Šįkart jai teks išgyventi didžiausią savo košmarą – anapusinio pasaulio būtybės atsiduria ekstrasensės namuose. Adamo Robitelio filme vaidina Lin Shaye, Leigh Whanellas, Angusas Sampsonas, Kirkas Acevedo, Caitlin Gerard (JAV, Kanada, 2017). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai) Visi pasaulio pinigai **** Dar viena tikrais faktais grįsta istorija. Ridley Scottas filme prisimena skandalą, kai 1973 m. Romoje buvo pagrobtas šykštuolio amerikiečių milijardieriaus Jeano Paulo Getty anūkas. Pagrobėjai reikalavo išpirkos, tačiau turtuolis atsisakė, sakydamas, kad jei sumokės, bus grobiami visi jo giminaičiai. Vaiko motina Gail (Michelle Williams) daro viską, kad uošvis pakeistų nuomonę, tačiau laikas bėga ir pagrobėjai po truputį netenka kantrybės. Tada į Gail duris pasibeldžia paslaptingas vyriškis, sakydamas, kad jo „specializacija“ – dalykai, kurių neįmanoma išspręsti. Getty suvaidino Kevinas Spacey, tačiau po kilusio lytinio išnaudojimo skandalo Scottas nusprendė perfilmuoti visas jo scenas su Christopheriu Plummeriu. Taip pat filme vaidina Markas Wahlbergas, Romainas Duris, Timothy Huttonas, Charlie Plummeris, Andrew Buchanas (2017, JAV). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Panevėžys)	VILNIUS Forum Cinemas Vingis 5–11 d. – Koko (JAV) – 11, 13.35, 16.10, 17 val. (lietuvių k.); 12.10 (originalo k.) 5, 8–11 d. – Koko (3D, JAV) – 14.50; 6, 7 d. – 12.20, 14.50 5, 6, 8–11 d. – Tūnās tamsoje: paskutinis raktas (JAV) – 13.15, 15.40, 18.50, 21.30; 7 d. – 15.40, 18.50, 21.30 5–11 d. – Visi pasaulio pinigai (JAV) – 18.15, 21.20 Pokerio princesė (Kinija, JAV) – 18.05, 21.10 11 d. – Slaptas keleivis (D. Britanija, JAV) – 18.10 5–11 d. – Meškiukas Padingtonas 2 (D. Britanija, Prancūzija, JAV) – 12.40, 15.10 Bulius Ferdinandas (JAV) – 12.50 Kaip išgelbėti Kalėdas? (Prancūzija) – 15.20 Užburtas ratas (JAV) – 17.40 Žmogžudystė Rytų eksprese (JAV, D. Britanija, Malta, Kanada) – 20.10 5, 7, 9, 11 d. – Stebuklas (rež. E. Vertelytė) – 17.50 6, 8, 10 d. – Didysis šou meistras (JAV) – 17.50 5, 7, 9, 11 d. – Poilsiautojai (rež. S. Aškelavičius) – 20.30 6, 8, 10 d. – Trys milijonai eurų (rež. T. Vidmantas) – 20.30 Dar daugiau repertuarinių filmų ir jų tikslų seansų laiką rasite www.forumcinemas.lt Forum Cinemas Akropolis 5–11 d. – Koko (JAV) – 10.10, 12.20, 14.45, 16, 16.30 Koko (3D, JAV) – 11, 13.15 5, 6 d. – Tūnās tamsoje: paskutinis raktas (JAV) – 15.50, 18.50, 21.20, 23.40; 7–11 d. – 15.50, 18.50, 21.20 5, 6 d. – Visi pasaulio pinigai (JAV) – 18.40, 21.20, 23.30 5, 6 d. – Pokerio princesė (Kinija, JAV) – 18.10, 21.10, 23.20 11 d. – Slaptas keleivis (D. Britanija, JAV) – 19 val. Dar daugiau repertuarinių filmų ir jų tikslų seansų laiką rasite www.forumcinemas.lt Skalvija 5 d. – Atostogos kine (JAV) – 15 val. 5 d. – Nutikimas Nilo Hiltono viešbutyje (Švedija, Danija, Vokietija, Marokas) – 19 val.; 6 d. – 18.40; 7 d. – 20.50; 9 d. – 21 val.; 11 d. – 18.30 5 d. – Tu išnyksti (Danija, Švedija) – 21.10; 7 d. – 16.30; 9 d. – 18.50 6 d. – Stebuklas (rež. E. Vertelytė) – 15 val.; 10 d. – 21.30 6 d. – Gulbinas (Islandija, Vokietija, Estija) – 16.50; 7 d. – 14.40; 11 d. – 16.40 6 d. – Pokerio princesė (JAV) – 20.45; 8 d. – 17 val.; 10 d. – 18.50; 11 d. – 20.40 8 d. – Kvadratas (Švedija, Vokietija, Prancūzija, Danija) – 19.40 10 d. – Apie kūną ir sielą (Vengrija) – 16.40 <i>Ciklas „Karlsono kinas“</i> 6 d. – Kaimynė šnipė (Danija) – 13.30 7 d. – Magiška dėžutė (Danija) – 13 val. 7 d. – Kino klasikos vakarai. Granato spalva (SSSR) – 18.50 8 d. – <i>Seansai senjorams</i>. Didysis šou meistras (JAV) – 15 val. (filmą pristatys kino kritikė N. Kažukauskaitė) Ozo kino salė 5 d. – Ida (Lenkija) – 18.30; 9 d. – 17 val. 5 d. – Stebuklas (rež. E. Vertelytė) – 20 val.; 6 d. – 15 val.; 10 d. – 18 val.
Redaktorė – Monika Krikštopaitytė (dailė) Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė Kinas – Živilė Pipinytė Teatras, šokis – Milda Brukštutė Muzika – Laimutė Ligeikaitė Stilius – Rita Markulienė Dizainas – Jokūbas Jacovskis Maketas – Vanda Čemerkaitė Finansininkė – Brigita Misiuvienė Direktorius – Linas Vildžiūnas	© „7 meno dienos“. Kultūros savaitraštis. Išeina penktadieniais. Leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. Leidėjas VšĮ „7 meno dienos“, S. Konarskio g. 49, 03123 Vilnius. Tel. 2613039. El. paštas redakcija@7md.lt. ISSN 1392-6462. 4 sp. l. Tiražas 800 egz. Spausdino UAB „Valdo leidykla“, Gedimino g. 34, Ukmergė Remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas Lietuvos kultūros taryba LR kultūros ministerija LIETUVOS KULTŪROS TARYBA LIETUVOS RESPUBLIKOS KULTŪROS MINISTERIJA 91771392646008